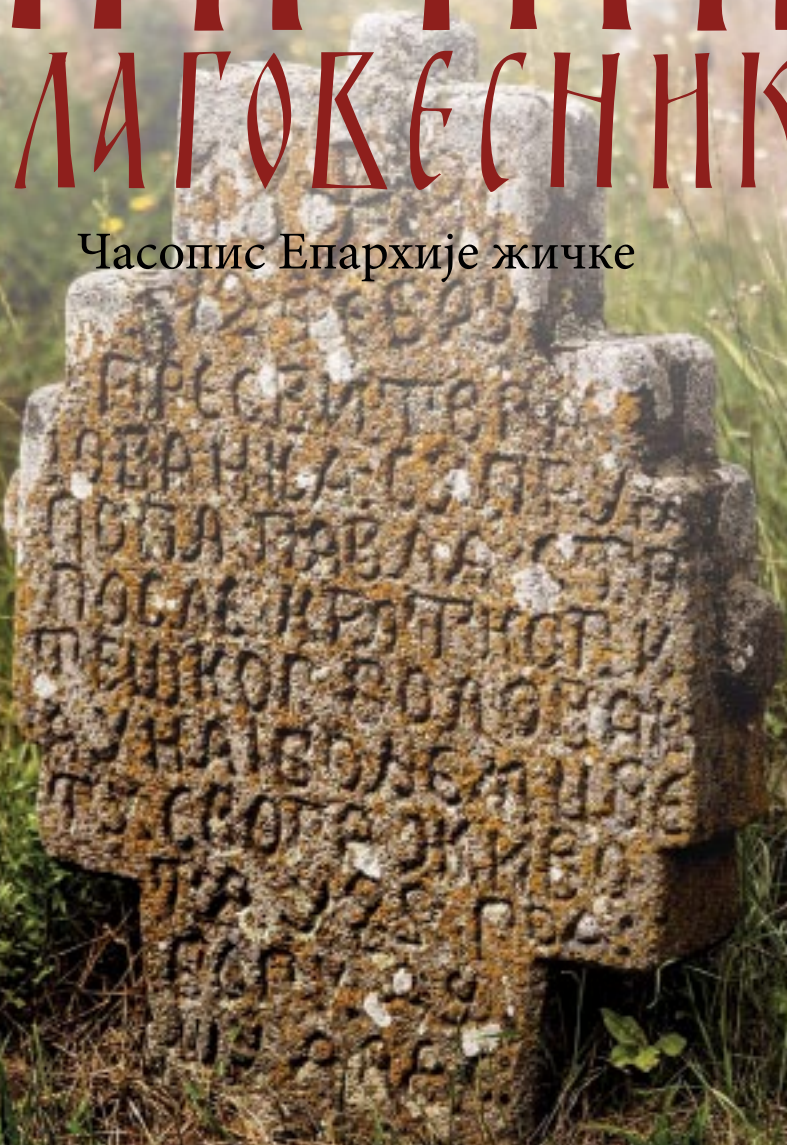

јул-септембар 2024.

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке

ЖИЧКИ БЛАГОВЕСНИК

Часопис Епархије жичке
јул-септембар 2024.

Излази са благословом
Његовог Високопреосвештенства
Архиепископа и митрополита
жичког Г. др Јустина

Предња корица:
Крст, Рас

Задња корица:
Двоглави орао

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)

ЖИЧКИ благовесник : часопис Епархије
жичке / одговорни уредник Александар Р.
Јевтић. - 1997, бр. 1 - . - Краљево : Епархија
жичка, 1997 - (Краљево : МАК-ДИ). - 24 cm

Наставља традицију Жичког благовесника
из
1919. године.
ISSN 2466-5320 = Жички благовесник

COBISS.RS-ID 186541319

Сви текстови представљају
ставове аутора

САДРЖАЈ

Видовданска умозрења:

Пројојереј Александар Р. Јевтић,
Духовна рефлексија на резолуцију УН
о Сребреници.....2

Ђакон Бојан Мијаиловић,
Судија Аод – библизација лика
Милоша Обилића.....5

Александра Мијаиловић,
О Натпису на косовском мраморном
стубу.....8

Вера, историја, култура:

Александра Димитријевић,
Мати српска Света Анастасија10

Александар Марушић,
О томе како је настала горњомилано-
вачка светиња (Први део).....12

Радован Бунарџић,
„Турска црква“ у Ласцу.....16

Ђорђе и Стефан Радојковић,
Ветровити Стеван у Јездини.....18

Црква и свет:

Пројојереј-сѣаврофор Милић Драговић,
Пут од образовања до Образа
(Први део).....20

Религија и васпитање:

Проф. др Зорица Кубурић,
У каквог Бога верујемо?.....23

Јеванђелске теме:

Вероучиџељ Бојан Кнежевић,
„И зато што ће се умножити безакоње,
охладнеће љубав многих“
(Мт 24, 12).....26

Лирски благовесник:

Злаџа Коџић,
Срећна гачка – липа и олтар.....29

Веронаука:

Вероучиџељ Младен Новаковић,
Основна школа „Свети Сава“
у Топоници30

Искра Васиљевић,
Љубав у делима средњовековне
књижевности.....31

Уна Радовић,
Црква као оаза мира.....32

Софија Броћић, Јован Мандић,
Сџана Трајковић,
Поезија.....33

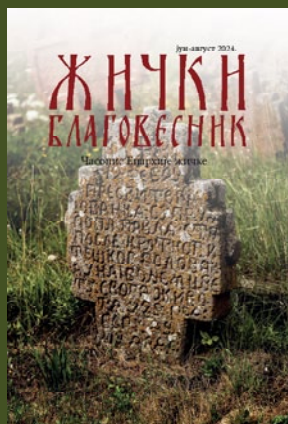
Прикази књига:

Проџојереј др Слободан Јаковљевић,
У светом и свечасном храму овом,
Краљево 2024.....35

Радмила Грујић,
Религија Десанкина – песникиња
љубави, Краљево 2022.....38

Летопис:

Ђакон Сџефан Симић,
Летопис богослужења Архиепископа
и митрополита жичког Г. Јустина.....42

Главни и одговорни уредник
протојереј Александар Р. Јевтић

Уређивачки одбор:
Архимандрит др Тихон (Ракићевић),
протојереј-ставрофор Љубинко Костић,
протојереј-ставрофор Милић Драговић,
протојереј Новица Благојевић,
протојереј др Слободан Јаковљевић,
др Драган Хамовић,
Монахиња Христина (Стојановић),
Милорад М. Васиљевић

Издавач:
ЕУО Епархије жичке,
Трг Светог Саве 4,
Краљево
e-mail:
z.blagovesnik@gmail.com

Дизајн и припрема:
Јелена Нешковић

Штампа:
МАК-ДИ, Краљево

Тираж:
2000 примерака

ДУХОВНА РЕФЛЕКСИЈА НА РЕЗОЛУЦИЈУ УН О СРЕБРЕНИЦИ

Историјско-метафизичка нит страдања српског народа

Дана 23. маја 2024. лета Господњег одиграо се догађај који је на нови начин подсетио цео свет да српском народу није опроштено што је у физичком, моралном и емоционалном смислу преживео велику погибију на Косову Пољу 1389. Наиме, у Генералној скупштини Уједињених нација усвојена је резолуција о геноциду у Сребреници. О српским жртвама које су, годинама и деценијама раније, страдале у Сребреници и њеној околини, али и широм Босне и Херцеговине, није било помена нити показаног сажаљења.

Историјска позадина страдања Срба на Балкану је болна и опширна. На Косову Пољу 1389, према речима Светог Владике Николаја Жичког: „Ми смо тупили, нашим костима, Турске сабље, и обарали дивље хорде, које су срљале као планински вихор на Европу“ (*Беседа на Видовдан*, Лондон 1916). Иако парадоксално звучи, ово нам није опроштено. Разлог за то је дубоко укорењено овозвештено правило закона силе да никоме ко је малобројнији и физички слабији није дозвољено да се супротстави, а камоли покуша да порази силника. У том кључу, постаје

јасно да у огледалу некадашњег османлијског силника себе види сваки наредни силник светске историје до наших дана. Религијски, културно и идеолошки миљама далеке цивилизације овде постају савезници у борби да се достојанственом живљењу појединца или заједнице сломи духовна, па и физичка кичма. Ми, као Срби, уз све мане, негдашње и садашње, имамо моралну част да спадамо међу оне народе које није мимоишла ниједна сила овога света. Ударали су нас канџијом, сабљом, бајонетом, камом, аутоматима, ракетима, осиромашеним уранијумом. Ваљда, јер су видели да нисмо исти као они, па нису имали поверења у наше савезништво. А ни ми се нисмо наметали. Зато су све ливаде, њиве и воћњаци простора где су Срби живели и живе посејани нашим костима као заветним траговима најсуровијих мученичких страдања за која је свет чуо. У тој позицији означене жртве, бранили смо се. У двадесетом веку, од Балканских ратова, преко Првог и Другог светског рата, па све до ратова 90-их година 20. века, али и ових три деценије 21. века, страдало је неколико милиона Срба. Скоро до једнога бра-

нећи своје и ближњих кућне прагове. У таквом крвавом пиру који су поднеле генерације наших сународника, дешавало се да и од српске руке страдају припадници других народа. Сажалевајући жртве из свих народа, сматрајући ратове злим семеном Нечастивога од крви Авељове до данас, са болом смо примили информацију од 23. маја текуће године, да смо понели титулу геноцидног народа пре свих целата светских који су нас на зверске начине мучили и убијали вековима. Ту титулу су нам управо и доделили целати светске сцене, да не би била додељена њима који и данас остављају кржаве трагове широм света.

Метафизичка позадина ове неправде и геополитичке сцене јесте покушај

бега од истине, проглашење лажи истином, а у исходишту равнодушност према темама истине и лажи. То је корак на који се одлучују презреле цивилизације на свом историјском заласку. Претходно је пређен дуг и осмишљен пут теоријске релативизације контекста истине као теолошког, философског и социолошког појма. Њу је ширим светским интелектуалним масама понудио Карл Попер (1902–1994), а Френсис Фукујама (1952–) маестралним увидима (који неретко успевају да наликују на изворне теолошке) учинио заводљивим уводом за пристајање многих на интервенионистичку политику западних центара моћи. Медијски симулакруми, о којима је писао Жан Бодријар (1929–2007), намећу себе на место

стварности, успевајући да је даље креирају. У тој игри сенки опажаја и осећаја, расејани човек данашњице је збуњен, али све више и уморан да напреже очи и ум како би правио разликовања стварног и измишљеног. Како примећује један психијатар, лажи су најпре умилно назване „погрешним уверењима“, а потом и заборављене. Медијска анестезија од човека прави својеврсног chatbot-а који се плаши вештачке интелигенције и напредних робота, а не примећује да све више сам постаје оно што га код њих одбија и плаши – аутомат. Тако се ствара амбијент за ново бескласно друштво у коме неће работи личити на људе, већ људи на роботе. О наступу таквих времена писао је Свети апостол Павле свом ученику Тимотеју, када је говорио да ће се појавити људи: „Који имају изглед побожности, а силе њезине су се одрекли“ (2Тим 3, 5). Као савет за поступање, апостол незнабожаца поручује у наставку: „И клони се ових“. То су светски душебрижници, који су у стварности душегубци – јер су изгубили своју душу, а погубљују и чију год још могу.

Нама за охрабрење остаје чињеница да су многе државе чланице Уједињених нација на гласању 23. маја 2024. биле против резолуције о Сребреници. Поврх свега, теши нас чињеница да чудним путевима Господњим и изобилном љубављу Његовом ми нисмо у друштву силника овога света. Неће они нас, а ни ми њих. Савест светосавска нам то не дозвољава. Као да мртве главе Светог кнеза Лазара, Обилића, мученика и новомученика српских од Косова до Јадовна, па опет Косова, и даље мисле о нама и опомињу нас да је „земаљско за малена царство, а Небеско од сад и довека“. Не дају нам да пристанемо на концепт истине као конзензуса смртних људи, већ нас

подсећају да је Истина откривењског богочовечанског карактера – јер је Христос Истина (Јн 14, 6). То нас чува да останемо призвани народ Божији, свесни својих грехова, спремни на покајање, али и неспремни да уместо од Бога истину очекујемо од светских центра моћи који Бога не воле и Богу се не моли. Утеху и снагу нам дају Господње речи: „Не бој се, мало стадо, јер би воља Оца вашег да вам даде Царство“ (Лк 12, 32). То Царство није од овога света, па се и не влада по духу овога света. Оно призива све људе да се угледају на Христа, па даље кроз христологију спасавају душе своје љубећи истину и правду. Царство Божије доноси Дух Свети међу нас кроз световрлински и светотајински живот. У њему влада закон љубави према сваком човеку, а Истина, као небоземна стварност, ослобађа (Јн 8, 32). Њу ће победоносно објавити Христос као безазлено и страдално Јагње Божије, о чему у апокалиптичним сценама тајновидац и боговидац Свети Јован Богослов пише: „И донеће славу и част народâ у њега. И неће ући у њега ништа нечисто, ни који чини гадост и лаж, него само записани у Јагњетовој Књизи живота“ (Откр 21, 26–27).

Протојереј Александар Р. Јевтић
Храм Светог Саве, Краљево

СУДИЈА АОД – БИБЛИЗАЦИЈА ЛИКА МИЛОША ОБИЛИЋА

Увод

Етарозаветни богонадахнути литерарни корпус је пребогат личностима којима су инспирисани многи приповедачи и песници који су остављали писане споменике своје историје и културе. Структура јунака је утолико била јача и смисленија ако је утемељена на библијском лику који је својом храброшћу, витештвом, снагом и моралним легитимитетом заслужио да буде прототип неким каснијим јунацима. Читајући старозаветну „Књигу о Судијама“ (судија као народни вођа, вожд, а не у контексту судске власти) уочићемо једног необичног војсковође који је могао да послужи као узор за стварање јуначког лика Милоша Обилића. Наиме, историјски период о коме сведочи *Књига о судијама* подразумева време после смрти Исуса Навина и успостављања царевине на челу са Саулом. Израелци су били окружени многим идолопоклоничким суседима који су често били војно надмоћнији, поробљавали су и тлачили слабије народе. Најчешће се наводе Филистејци, Хананци, Арамејци, Мадитјанци, Моавци... Бог је изабраном народу слао судије/вође који су предводили отворене побуне против тлачитеља; борба није подразумевала само одбрану територија, већ и одбрану од идолопоклоничке намере тих народа да Израелцима наметне поштовање лажних богова, пре свега бога Вала и богиње Астарте. У књизи се наводи 13 судија: Готонило, Аод, Самегар, Девора (једини женски судија), Варак, Гедеон, Тола, Јаир, Јефтај, Авесан, Елон, Авдон и Самсон.

Судија Аод – леворуки ВОЖД

Када год Израелци почну „да чине оно што је Господу мрско“, Господ допушта премоћ околним народима над изабраним. Пуних 18 година трајало је служење моавском цару Еглону пре него што се у народу појављује судија Аод, од Бога послан а у народу прихваћен као вођа који ће их ослободити од сузањства. У Библији се наводи неколико детаља о поменутом судији, али свакако најинтересантнији јесте тај да је био леворук. Зашто тај детаљ јесте занимљив? Поједини тумачи ове књиге пишу да су Јевреји углавном били десноруки и да су своје оружје (мачеве, ножеве, бодеже...) припаса-

вали уз леви бок да би их се брже латили уколико дође до борбе. Међутим, Аод као леворуки судија свој бодеж је припасао уз десни бок, и то је вероватно разлог зашто му чувари нису пронашли оружје када су га претресали приликом уласка код цара Еглона, коме је дошао да донесе годишњи данак скупљен у народу. Библијски писац описује цара Еглона као „врло дебелог човека“ са доста сала. Тиме вероватно жели да искарикира његову појаву и да скрене пажњу на његову неумереност и неокретност. Наиме, судија Аод приликом предаје данка прилази ближе моавском цару, левом руком вади бодеж са десног бока и убада Еглона у стомак тако дубоко да он не успева да га извади. Том приликом судија Аод бежи и одлази међу свој народ, доносећи вест о убиству цара Еглона. Убрзо потом, диже свој народ на Моавце који су били изненађени смрћу свог цара и тако неспремне их поражава и ослобађа Јевреје моавског сужањства.

Милош Обилић – епски јунак

Име Милоша Обилића, занимљиво, први пут се помиње у бугарској хроници почетком 15. века. Помињу га и други страни хроничари: Ашикпашазаде, истакнути хроничар ране османске историографије и Лаоник Халкондил, византијски историчар. Ашикпашазаде га ословљава са именом „Билиш Кјубила“, што би у дословном смислу значило „онај који задаје ударац“. Помиње га и Константин Философ, писац *Жиџија Свейої десјоїша Стефана Лазаревића*. Такође, о Милошу Обилићу као Лазаревом властелину сведочи и српски јаничар Константин Михаиловић у свом познатом средњовековном делу „Јаничаре

успомене“. Нешто касније, 1601. године у Дубровнику ће се штампати књига „Краљевство Словена“ бенедиктанца Мавра Орбина, у којој се помиње српски јунак који је усмртио османског султана. Оно што је заједничко свим наведеним хроничарима јесте то што нису били савременици Милоша Обилића. Српски савремени историчари говоре о Милошу као персонификацији једне идеје. Задивљује његова епска биографија прожета јунаштвом и подношењем жртве. Оно што је без сумње истинито јесте чињеница да је султан Мурат Први убијен током Косовског боја. Како је дошло до његове погибије остаје неразјашњено већ пуних 6 векова. Српски средњовековни ратници су имали тактику да у биткама јуришају директно на противничког владара; ту тактику је применио Свети Стефан Дечански у битци на Велбужду када је млади краљевић Душан предводио јуришнике. Такође, у битци код Никопоља нешто слично је урадио Свети деспот Стефан Лазаревић, када је његов директни напад одлучио победника битке. Чињеница да је у Требињу било присутно презиме Кобилацић, навела је поједине историчаре да изнесу теорију да је Милош (К)Обилић био у саставу војске Влатка Вуковића, војводе босанског бана Твртка Првог. Како било, храбри јунак који је усмртио османског владара кроз епску традицију окарактерисан је као Милош Обилић, иако не постоје историјски извори о његовом постојању. То не мора да чуди, јер се у истим епским песмама помињу девет Југовића, њихова мајка, Косанчић Иван, Топлица Милан, косовка девојка... чије историјско постојање је упитно.

Закључак - библизација и јеванђелизација историјских догађаја

Творци величанствених српских епских песама украшавали су и богатили историјске догађаје корелацијом са библијским личностима и догађајима Старог и Новог Завета. Кнежева Вечера као Тајна Вечера, причешћивање војника у Самодрежи као причешћивање апостола, кнез Лазар као алегорија Исуса Христа, разговор и неслагање властелина и витеза на примедбу кнеза Лазара да ће нелојалност појединих проузроковати издају подсећа на питање апостола „да нисам ја, Господе“, мотив издаје Вука Бранковића по узору на Јудино издајство... Аутори су несумњиво познавали Библију, богонадахнуто су проценили да ће се непобитна историчност Косовског боја

лакше рекапитулирати у свести народа ако се оствари континуитет са светописамским текстом. Управо због њихове мудре намере, начин на који је историјски јунак, кога ми ословљавамо као Милош Обилић, усмртио османског владара неодољиво подсећа на старозаветног судију Аода. Султан Мурат као цар Еглон, турско тлачење као моавско ропство, израиљско ослобођење као нада и инспирација нашем народу да у библијској светлости косовских јунака исцрпи снагу за ослобођење од агарјанских окупатора.

Ђакон Бојан Мијаиловић
Храм Светог апостола и јеванђелиста
Марка, Ужице

О НАТПИСУ НА КОСОВСКОМ МРАТОРНОМ СТУБУ

Увод

Деспот Стефан Лазаревић је у *Напису на косовском мраморном стубу* сведочио о „оном што се збило“ на Косову пољу. Већ 1402. године овај текст бива уклесан на камену и постављен на Газиместану, на месту на коме је погинуо његов отац кнез Лазар. Иако је прошло више од шест векова сведочанство деспота Стефана се и данас може прочитати при посети споменика на Газиместану.

Кратка анализа записа

Битка на Косову пољу је, као ниједна друга битка, оставила траг у нашој историји, сликарству, књижевности. Деспот Стефан Лазаревић један је од оних који је препознао величину тог боја. Ово је битка којој је посвећен највећи број песама, о чему и сам народни певач каже: „Ђе је србско уставило царство, србско царство и србско господство.“

На самом почетку списка читаоцу се скреће пажња на коме се месту налази: „Човече који србском земљом

ступаш, било да си дошљак или овдашњи, ма ко да си и ма шта да си, када дођеш на поље ово, које се зове Косово...“ У тексту писац позива путника да приступа са поштовањем, са посебном пажњом, са достојанством: „Да не проминеш и да не превидиш као нешто залудно и ништавно.“ Саговорнику тврди да ће изнети све баш онако како је било: „Јер истину ти говорим, ништа мање од живог, да ћу вам изнети у суштини све шта се збило.“

Шта је то што је деспоту Стефану важно да путнику представи? Личност кнеза Лазара, његову војску и њихову победу. Како и у чему ми препознајемо победу кнеза Лазара и његове војске? Битка на Косову пољу није била само битка између два народа, битка за територију. Ова битка представља сукоб две вере, хришћанске и исламске, али и сукоб културе и варварства. То је оно што битку на Косову издваја од других битака. У њој није главно питање освајања територије, већ питање страдања и сведочења хришћанског живота. Тако је и код Светих ратника, Георгија, Димитрија, Меркурија, Проконија, које монахиња Јефимија и помиње у својој „Похвали кнезу Лазару“. Путника ће свакако затећи речи: „Овде је некада био велики самодржац“, да, баш ту где и ти путниче сада стојиш било је то што је кнеза Лазара уписало у вечност.

„Овде негде бејаше велики самодржац, чудо земаљско и рига српски, звани Лазар, кнез велики, побожности непоколебиви стуб... који воли све шта хоће Христос, коме иде сам по својој

вољи и са свима својим безбројним мноштвом, колико је под руком његовом.“ Деспот Стефан, пролазнику путнику којих на Газиместану има увек упркос свим недаћама кроз које пролази Косово и Метохија од тада до данас, даје једно житије у малом, један сажет, али јак опис личности кнеза Лазара. За њега каже да је „Волео све шта Христос хоће“ да је у свему следио вољу Христову.

Вољу Христову није следио само кнез Лазар, већ и војници које је он са собом, њиховом вољом, повео. Они су описани као војска небеска. „Мужеви добри, мужеви храбри, мужеви ваистину у речи и у делу, који се блистају као звезде светле, као земља цветовима шареним, одевени златом и камењем драгим украшени, многи коњи изабрани и златоседлани...“

Кнез Лазар представљен је „као каквак добри пастир и заштитник, мудро приводи духовне јагањце да у Христу добро скончају и приме мучења венац и вишње славе учесници буду.“

Колика је била вера војника да је њихова одлука исправна, препознаје се у томе што су у смрт пошли „добром душом и вером најтврђом, као у дворану красну на најлепшу гозбу“. Они су у смрт пошли радосни и тиме додатно сведочили веру хришћанску, овакав однос према смрти за Христа приметан је у текстовима који су настајали у првим вековима хришћанства. Није реткост да су они који су присуствовали мучењу хришћана и сами пристајали на смрт за Христа, видевши радост којом мученици ис-ијавају.

У запису се наводи да је Лазар са својом војском победио непријатеља „праву змију згазише и умртвише дивљу звер и великог противника и неситог ада свеједца, велим Амурата и сина његова“.

Списи из средњовековне књижевности одишу достојанством, лепотом и величањем владара. Смрт кнеза Лазара описана је као испуњење промисли Божије над њим. „О чудне судбина од Бога, јунака праведника заробише неверничке агаренске руке и крај

страдању добро сам прими и мученик Христов постаје велики кнез Лазар.“ Рачунање времена је у индиктима: „И све ово речено сврши се лета 6897, индикта 12, месеца 15, у дан уторак.“ Година 6897 рачуна се као година од постања света,

што одговара 1389 години, када је и био Бој на Косову. За тачан сат у коме се бој десио деспот Стефан каже: „а час је био шести или седми, не знам, Бог зна.“

Закључак

„У дому Оца мога, станови су многи“ (Јн 14, 2). Пуно је Царство Небеско оних који су свој земаљски живот заменили Животом вечним. Кнез Лазар је један од оних коме се указала прилика да преда свој земаљски живот, зарад Христа. Он је ту прилику и искористио.

Александра Мијаиловић
професор српског језика и
књижевности

МАТИ СРПСКА СВЕТА АНАСТАСИЈА

Када мислимо о мати српској Светој Анастасији мислимо о њеном тиховању и прослављамо је као мајку. Прослављамо је прво као мајку Светих синова Саве и Симона, али и као мајку све српске деце. Однос између мајке и њене деце је посебан. Он започиње још са самим зачећем детета и наставља да траје током целог живота. Дете осећа синхронизовано мајчине откуцаје срца, али и мајка осећа дететове откуцаје срца. Мајка би детету требало да буде довољно добра мајка, као она која уме да препозна дечје потребе. Са друге стране, она би требало да буде и она која уме да омогући и умерену фрустрацију у испуњењу истих тих потреба, како би дете током одрастања могло да се осамостали и постепено одраста. Прва фаза у првој години се односи на стицање поверења. Дете стиче поверење прво према својој мајци, а потом и према свом оцу. То првобитно поверење је услов за поверење у току живота које ће имати и према другим људима и то је услов за основу доброг психо-физичког здравља детета. Мајка Светог Саве, Света мати Анастасија, духовна је мати све српске деце.

Духовно питање о мајци свакако превазилази било какве оквире. Један од односа духовне мајке и њених чеда који је присутан у историји српског рода јесте однос између Свете Анастасије и њених чеда. Овај однос захтева присутност и поверење мајке, али да би се разумео у потпуности потребна је и права вера. Љубав духовне мајке дете све време у себи осећа као љубав чисту. Дубинска осећања која је мајка покренула код детета увек живе и таква деца, која осећају вековање своје духовне матере, увек су покренута ка вишем стваралаштву. Владика Николај у својој беседи „О српској мајци“, изговореној 1940. године, описује како: „Страдања матера за децу своју, телесна и душевна, заиста су слична страдањима Христовим за сав род људски. И тешко да можемо схватити љубав Христову према људима ако не познајемо љубав материнску, којој је она најсличнија.“

Мати српска Света Анастасија у дому Пресвете Богородице сва своја духовна чеда к себи приводи, помаже и растерећује их, води, даје и благосиља - без било какве речи. Исто је и тако Света Анастасија себе приводила к Мајци Пресветој Богородици и у

њеном дому Студеничкој царској лаври, дому Немањића и свог српског народа, у припрати, тишином одјекује фреска: „О, пресвета Дјево, и Бога нашега Мати, прими мољења рабе своје монахиње Анастасије.“

Њен син, први српски Архиепископ Свети Сава, у *Житију Светиом Симеону* писао је о томе како је његова мати Ана као „...госпођа бивша све Српске земље“, заједно са својим супругом великим жупаном Стефаном Немањом примила анђеоски лик на празник Светих Благовести 1196. године у Цркви Светих апостола Петра и Павла у Старом Расу и да је наставила достојно да служи као монахиња и да: „...наречено би име јој госпођа

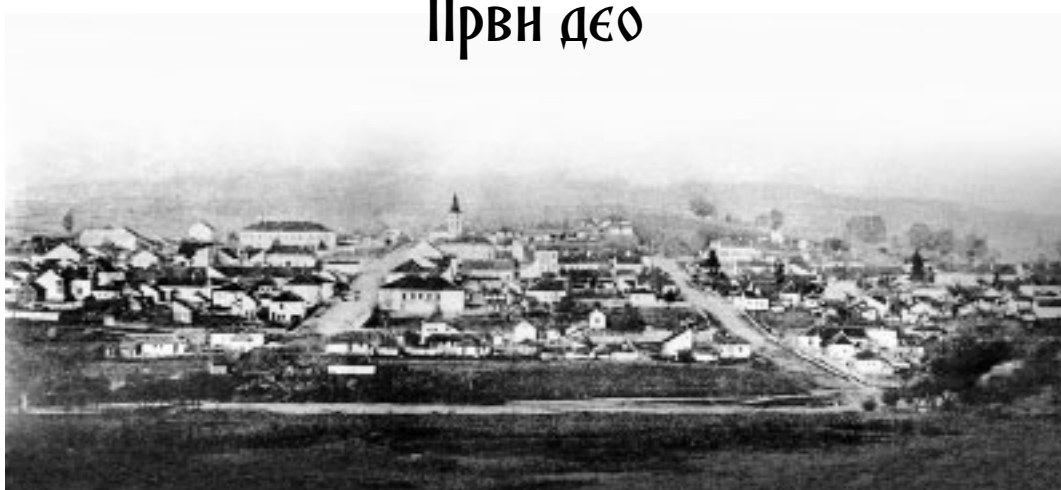
Анастасија.“ У истом даље наводи да је тада након другог државно-црквеног сабора у Расу отишла ка: „...Светој Богородици.“

Оставивши све почести и славу овога света монахиња Анастасија је наставила са својим подвизима и са стицањем врлина, стога је због свих њених узвишених дела наша Света Црква и верни народ према Хиландарском и Студеничком типичу, који је такође њен син, Свети Сава прилагодио за манастирска устројства, слави према старом календару месеца јуна 21. односно сваке године 4. јула.

Александра Димитријевић
психолог и психотерапеут

О ТОМЕ КАКО ЈЕ НАСТАЛА ГОРЊЕМИЛАНОВАЧКА СВЕТИЊА

Први део

Увод

Још од првих дана битисања на овоземаљским пространствима, људски род је карактерисала склоност ка веровању и поштовању универзалних вредности на којима се та иста вера заснивала. Паралелно са, како би ми данашњи рекли, надолазећом религиозношћу, јавила се потреба за подизањем Божијих храмова, као коначних исходишта верујућих. Где год да су никли, и какви год да јесу, сви заједно већ вековима симболишу места човечије духовности, идентитета, али и саборности.

Горњи Милановац и његови житељи, имали су ту срећу да свега пар година пошто су се уписали на мапу света, добију не само богомољу репрезентативног изгледа, већ и симбол, односно обележје, без којег би данашњи град и његова повест били незамисливи.

Брусница, Деспотовица, Горњи Милановац

Историја „најмлађе окружне вароши у Србији“ почиње знатно пре њеног званичног оснивања 1853. Још у првим годинама Милошеве владавине уместо порушеног Рудника, ново нахијско, а касније и окружно средиште овог дела Србије, постала је малена Брусница. У њој је временом основан суд, затим подигнута црква, установљен сточни вашар, отварани дућани, зидане механе и приватне куће. Ипак, неповољна конфигурација терена, тј. стрма брда која су окруживала Брусницу, веома брзо су постала непремостива препрека за било какав даљи напредак и развој. Услед недостатка простора 1839. године, на предлог тадашњег окружног начелника Вула Вукомановића, покренута је иницијатива о премештању вароши на нову и подеснију локацију.

Нестабилне прилике у Србији и промена династије гурнули су ово питање у страну све до 1851. када се проблем поново актуелизује. Те године коначно је, између три могућа, изабран простор „Дивљег поља“ на десној обали реке Деспотовице за место где ће се изградити потпуно ново насеље. Поменути простор налазио се у атару Бруснице и представљао је раскрсницу путева према Чачку, Крагујевцу и Ваљеву. Пре подизања нове вароши ту се налазио стари турски хан и једна воденица.

Када су крајем 1852. решена сва спорна питања кнез Александар Карађорђевић је 5. јануара 1853. године издао указ по коме се варош Брусница премешта на већ утврђену локацију, као и да новоосновано насеље понесе назив Деспотовица.

Након што је донета одлука да се власници земљишта у „Дивљем пољу“ материјално обештете, приступило се изради регулационог плана, првог такве врсте у Србији. За овај посао ангажовани су стручњаци из Беча.

Њихов нацрт предвиђао је да се све улице пружају правцем исток-запад, односно север-југ, затим да се секу под правим углом, а истовремено су назначена и места где ће се градити јавне, а где приватне зграде. На овај начин добијено је 268 плацева подељених у четири класе. Главне саобраћајнице са тротоарима биле су широке 19, а споредне 15 метара. У центру је постављен трг у облику правоугаоника, на чијем врху је 22. октобра 1853. започета градња зграде Окружног начелства, данас најстаријег јавног објекта у Горњем Милановцу. Вода за пиће доведена је са оближњег брда Ждребан, а лева обала Деспотовице због опасности од плавлјења није насељавана.

Становници Бруснице нису приморавани на сеобу, али им је забрањена свака даља градња у тзв. „Старој чаршији.“ У њој је још пркосила само црква Светог Николе, чувајући сећање на минута времена.

Поновним доласком на власт, кнез Милош Обреновић је 3. априла 1859.

године, донео указ о промени назива тада тек шестогодишње вароши. Ново име насеље је добило по кнежевом полубрату војводи Милану. Српски владар овако је образложио своју одлуку: „Желећи сачувати у спомену име блаженопочившега војводе Милана ја сам по предложенију Попечитељства внатрених дела и согласно са закљученијем Совјета решио да се варош Деспотовица која је то име од текуће кроз њу реке добила од сада зове Горњи Милановац.“

Како је већ постојао Милановац на Дунаву (бивши Пореч), који је носио име по Милошевом сину, Деспотовица је названа Горњи Милановац јер се налазила на већој надморској висини.

Нова варош брзо је напредовала. Њен изглед мењао се из године у годину. Премештањем основне и недуго затим отварањем женске школе, тј. оснивањем поште и читаонице, Горњи Милановац је врло брзо постао, за ондашње прилике, напредна и угледна средина.

Оскудни писани извори из тог времена не могу посведочити, али народна традиција памти да је у првим годинама по оснивању град опслуживала мања црква брвнара посвећена Светом апостолу Томи. Ко је био њен ктитор, како је изгледала, и коначно колико је трајала, ни данас се са сигурношћу не може рећи. Да је предање ипак поуздано и тачно, казује нам приложнички запис сачуваног Светог Јеванђеља из 1779, у коме, између осталог, стоји да је ову богослужбену књигу 21. јуна 1858. године поклатио Храму Светог Томе у Деспотовици, лично руски цар Александар II. Поменути запис налази се на докоричном листу *Јеванђеља*, које се данас, као најстарија црквена књига, чува у библиотеци Храма Свете Тројице. Истовремено, нова истраживања

потврђују да је 8. маја 1858. владика ужички Јоаникије одредио место где ће бити подигнута црква брвнара, чија изградња је почела 13 дана касније и требала је бити готова до Петровдана исте године.

Настајање

Упркос свему, младом и полетном граду, ипак је нешто недостајало. То нешто, несумњиво је било адекватније духовно стециште, тј. већа и пространија црква која би на примеренији начин одговорила потребама верника.

Да је неопходно што пре подићи богомољу уверио се септембра месеца 1857. године приликом посете Деспотовици, и њен оснивач Александар Карађорђевић. Дошавши са намером „да види како варош изгледа, шта је изграђено и шта јој недостаје“, приметио је да се нигде не гради црква, па је одлучио да тадашњем председнику општине Вују Васићу лично поклати 100 дуката, истовремено предлажући му да се оснује посебан фонд за изградњу трајне светиње.

Локалне власти послушале су савет српског кнеза, и одмах кренуле у реализацију његове идеје. Већ 9. маја 1858. потписан је уговор са Томом Вучићем Перишићем, по коме се овај веома утицајан човек обавезао да ће уложити 3000 дуката и подићи у Деспотовици храм божији. Огорчени противник Милоша Обреновића, најзаслужнији за његов одлазак из Србије 1839, пожелео је да пред крај живота заједно са супругом Агнијом зазида задужбину, и тако у новоизграђеној вароши остави вечити траг.

Као друга уговорна страна, општина се обавезала да на име камате дародавцу, све док је жив, годишње издаје

240 динара. Светоандрејска скупштина и повратак Обреновића утицали су да Вучићев фонд остане неискоришћен у сврхе за које је био основан. У наредним деценијама он ће постати предмет спорења између духовних и световних власти вароши подно Рудника. Пошто је кнез Милош одлучио да сагради цркву, Вучићев новац задржан је у посебној каси. После две године појавио се мањак, па је преостала сума пренета у општинску благајну. Адвокат Коста Обрадовић, заступник Вучићевих наследника, безуспешно је покушавао да новац поврати у оставинску масу. Истовремено, Црквена општина у Горњем Милановцу сматрала је да преостала материјална средства припадају искључиво њој, па није пристала да се из фонда одобри 1000 дуката за поправку зграде школе 1869. године. Због тога се у спор морао умешати и тадашњи министар просвете Димитрије Матић.

Вест да „Његова Светлост намерава овде подићи цркву о свом трошку“, стигла је у Деспотовицу 10. марта 1859. око четири сата после подне. Њу је из Београда заједно са информацијом да ће варош добити ново име, послао „по специјалној штафети“ некадашњи начелник Рудничког округа Младен Жујовић. Значајне и помало очекиване новости, мештани су дочекали са радошћу и одушевљењем. Тим поводом огласила су се звона са старе богомоље, пуцале су прангије, наздрављало се у част Милоша Обреновића, а увече су под светлошћу бакљи „кметови износили вина и народ чистили“. Веселе се, ако је судити по тадашњој штампи, „протегло“ до дубоко у ноћ.

Када се славље стишало и еуфорија прошла, приступило се свим оним припремним радњама, неопходним да се овај нимало једноставан посао

успешно приведе крају. Крајем марта 1860. године упућен је преко Српских новина званичан позив заинтересованим лицима која су сматрала да би била кадра радити на подизању не само цркве у Горњем Милановцу, већ и у Аранђеловцу. Према тада објављеним правилима надметања потенцијални зидари морали су уплатити „кауцију од 150 дуката цесарских у новцу, или место овога јемство у непокретним добрима, која морају бити судом потврђена“.

Тако је 6. априла 1860. у Крагујевцу, тачније у тамошњој канцеларији главне управе грађевина, одржана лиценцијација на којој је мајстору Настасу Ђорђевићу као најповољнијем понуђачу уступљена градња милановачког храма. Српском кнезу допало се то што ће главни неимар његове задужбине бити протوماјстор Настас Ђорђевић, чувен по знању и грађевинском таленту. Признат и познат, овај рођени Охриђанин, стекао је углед, највише захваљујући великом броју успешно и на време подигнутих јавних, односно приватних објеката. У Србију је дошао по окончању Милошевог устанка, бирајући Брусницу за своје трајно станиште. Заједно са братом Спасојем радио је између осталог на обнови старог конака у Студеници, затим цркве у Враћевшници и оне на Савинцу. Окончавши живот већ у 55-тој години сахрањен је на старом милановачком гробљу 20. новембра 1866. Поред неспорних грађевинских подухвата, овај озбиљан и достојанствен човек остаће упамћен и као родоначелник најпознатије овдашње уметничке породице – Настасијевић.

Александар Марушић,
историчар

наставиће се

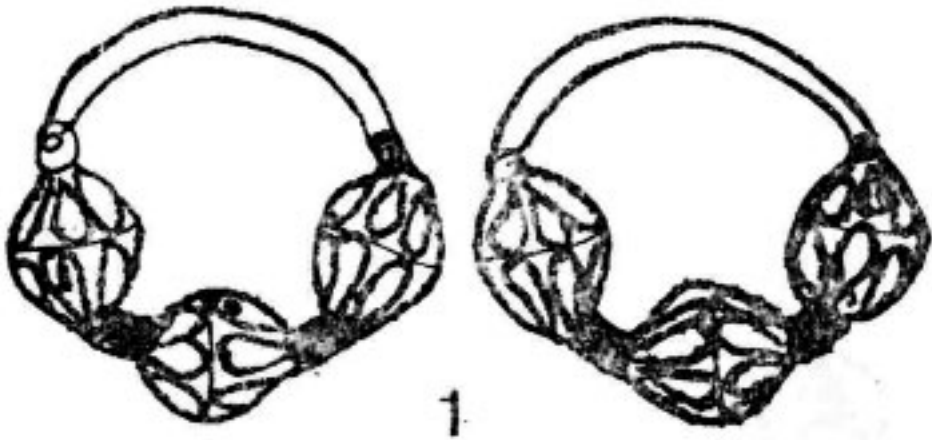
„ТУРСКА ЦРКВА“ У ЛАСЦУ

На археолошкој карти Србије планинско село Лазац убележено је документованим остацима разореног византијског утврђења, које је вероватно подигнуто ради чувања тадашњих отворених рударских ревира. О густој насељености овог краја током српског средњег века, сведочи неколико средњовековних гробаља. На појединима су започета археолошка истраживања. Али нажалост, ни локална историографија, нити традиција немају сећања о евентуалном постојању старијих хришћанских храмова. Опште је познато да се у српском народу изградња цркава у појединим местима, по правилу везује за време устанака почетком 19. века. Међутим, занимљиво је да Лазац баштини и чува сећање на такозвану „Турску цркву“. Зато нека овај прилог буде скромни покушај да се подсетимо те наше заборављене богомоље.

Село Лазац се налази испод планинског врха Јастребара и наизглед се ни почему не разликује од низа заборављених села скривених на северним падинама и у побрђу планине Јелице, која према југу затвара ток реке Западне Мораве што тромо вијуга долином. Пре више од десет векова, на простору од Ласца до села на западном делу планине Граба и даље, до Овчарско Кабларске клисуре, овде је бујао жи-

вот. Зато вреди да уложимо напор и покушамо да се подсетимо прошлости Ласца (или Лакца како говоре његови житељи) јер суровост вишевековне турске владавине над народом и простором већ постаје заклоњена нашим пословичним заборавом, а исто је и са повременим открићима или подсећањима на њих.

Грађевински остаци објеката на планини Јелици су откривени ископавањима Центра за археолошка истраживања Филозофског факултета у Београду. Тако је у Горњем Ласцу документован археолошки локалитет са остацима мањег византијског утврђења, чији је неуобичајени назив „Турска црква“ у првом тренутку збуњујући, али он говори о видљивим рушевинама темеља, растуреног сакралног здања унутар остатака утврђења. У непосредној близини потеса „Ивање“, на имању домаћина Раденка Миљановића, су у лето, далеке 1985. године, под руководством проф. Александрине Цермановић Кузмановић и археолога Слободана Валовића, кустоса Народног музеја у Краљеву, обављена оријентациона археолошка ископавања, којима су откривени остаци темеља веће грађевине са полукружним зидом, вероватно олтарском апсидом цркве, као и неколико гробова укопаних уз саме темеље цркве. У једном од откопаних гробова била је сахрањена жена

са паром сребрних византијских наушница са јагодама, такозваног кијевског типа (наведено према: Н. Љамић Валовић 1983). На основу наушница, гробље и црква се оквирно могу датовати у 12. и почетак 13. века. То је време владавине Стефана Немање и оснивачке делатности његовог сина Растка, потоњег Светог Саве. На посвету порушеног храма можда указује назив засеока „Ивање“.

У потоњем периоду, када је у на овим просторима владала турска империја, а на престолу био султан Селим II (1566-1574), донет је закон о откупу тј. продаји цркава. Наиме, сучена са бројним политичким и финансијским проблемима и са духовном и верском консолидацијом поробљених народа на Балкану, као и са јачањем српске Цркве, османска власт одлучује да нашој Цркви трајно одузме сву покретну и непокретну имовину, надајући се да ће и на тај начин делимично попунити царску благајну. Султанова одлука је дозвољавала могућност да и бивши власници, ако имају средстава, могу откупити своју имовину. Последица ове одлуке је значајна,

јер је истовремено запустело на хиљаде цркава и манастира. Само један мањи број наших манастира, и то оних који су имали већа братства, као и неколико католичких самостана, успело је да се делом откупи и настави живот светиње. Зато је отворено питање да ли је финансијски интерес био преовлађујући, јер је провођењем ове одлуке турска власт потпуно зауставила духовну и верску делатност хришћанске Цркве.

Оваквих примера има свуда, у близем и даљем окружењу. Тако је Бранислав Ђурђевић, историчар, средином 20. века, кренуо трагом сачуваног турског податка о продаји и препродаји „запустеле“ рушевине цркве „Клисе“, која се десила у другој половини 16. века. Њу је као мајдан грађевинског материјала, камена и дрвене грађе, купио неки Турчин. Разлоге трговине црквама није могао наслутити. Ова „Клиса“ се налазила удаљена двадесетак метара од мале православне цркве посвећене Светом Николи, на чијем месту су Срби касније подигли данашњи саборни храм у Сремским Карловцима. Након проведених архе-

ВЕТРОВИТИ СТЕВАН У ЈЕЗДИНИ

олошких и историографских истраживања, дошло се до закључка да је Клисусу, као и још један храм, највероватније изградио византијски цар Манојло Комнин, током војног похода и рата са Мађарима, у време када је, средином 12. века, Срем био у саставу Византијског царства. После Великог бечког рата, када је дошло до протеривања Турака, нове аустријске власти су рушевине „Клисе“ уступиле католичкој цркви, која је обновљени храм посветила Светој Тројици.

Иако о томе нема сачуваних докумената, одузимање храмова је истовремено значило и забрану сахрањивања поред цркава, па је народ био присиљен да формира нова гробља, због чега су стара полако падала у заборав. Губљењу сећања су допринеле и честе сеобе становништва. Из тих разлога су се јавили нови називи за наше запустеле цркве и гробља, као што су: турска, мацарска, римска, грчка, чивутска. Тако је и са остацима православног храма у селу Ласцу, светиње из времена архиепископа Саве, данас познате као „Турска црква“.

Губљењем вековних храмова и традиционалних места за богослужења, народ се сналазио и прилагођавао новим условима како би избегао репресију власти. Тако су становници Ласца и околних села за богослужења користили једну заклониту пећину која данас припада атару суседног села Премећа. Зато, ако не можемо да обновимо све своје средњовековне богомоље и манастире, потрудимо се да их трајно обележимо Христовим крстом и сачувамо од даљег заорава.

Радован Бунарџић
археолог

Жа дан када наша Света Православна Црква прославља спомен Преноса моштију Светог првомученика и архиђакона Стефана, првог пострадаоца за Христа, сећамо се трагичног и немилостивог догађаја који је пре 80 година задесио село Јездину.

Ратови, најружнија појава у историји људске цивилизације, доносе разарања, патњу, страдања и смрт. Ми Срби имамо такву прошлост да је ратова било превише, међу њима и један од најстрашнијих, Други светски рат. Југославија је у овом рату (1941–1945) трпела велики терор од стране нападача и окупатора, а ствар је још гором учинио и братоубилачки рат који је убрзо наступио. Злочини и несреће су погодили све територије где је живео српски народ, изостављен није био ни Чачак.

На овај празник познат у народу као „Ветровити Стеван“ 15. августа 1943. године чачанска села Јездина и Придворица претрпела су страховиту одмазду од стране бугарског окупатора. Током обављања једног парастоса у драгачевском селу Граб, три бахата бугарска војника су дошла на гробље да се нахране, један војник је био убијен од стране локалног становништва, а друга два су побегла. Војничково бeживотно тело две жене су одвезле волујским колима и бациле у суседно село Јездину, у место звано Дубоки поток. Када је наишла бугарска патрола уочила је и покупила тело војника те

због тога покренула казнену експедицију. У тој одмазди спаљена је већина домаћинства у ова два комшијска села и страдало је двадесет мушкараца стрељањем и од ножа на кућном прагу. Неколико група војника је деловало у селу. Мушкарци су убијани на свиреп и мучки начин, деца су малтретирана а жене силоване. Међу првима су пострадали Милутин Даниловић и његов синовац Драгиша, родом из Горње Краварице, који су убијени недалеко од своје породичне куће. На Вуковића брду убијени су Драгослав и Милија Вуковић као и Велимир Тајисић, надничар из Придворице. На наредбу бугарског официра да им натоци ракију, избоден је са леђа а потом заједно са кућом запаљен Јездимир Марковић. Његов брат Тихомир убијен је на вршидби пшенице, а Аксентије Марковић упуцао са

леђа док је испред свог дома држао за руку своју унуку Радмилу. Мијаило Вуловић страда код своје куће а његов син Живорад бива ухваћен у башти. Примораван је да војницима доноси лубенице да би на сваку незрелу коју је донео добијао по увод бајонетом од ког је на крају и усмрћен. На мобилу за купљење шљива код Јована Обреновића ухваћена су тројица људи док су се остали разбежали по шуми. Ова тројица заједно са осталим похватаним Јездинцима били су изведени пред бугарски митраљез у Марковића сокаку. На почетак паљбе, ови јадни људи који су закорачили једном ногом у неизбежну смрт, почели су бежати. Убрзо

су их косили меци, који су сејали смрт по родним шљивицима и ливадама.

Тако се обичан, сунчан дан претворио у један од најтужнијих дана који је ово село преживело. Након неколико минута вођњак је био пун палих Јездинаца, међу страдалима су били: Вељо Вуловић, Радосав Грујовић, Будимир Драшковић, Милун Лазовић и Миленко Цветић. Стрељање су преживела тројица мештана села Јездине. Милош

Обреновић покошен и тешко рањен у ногу, који је симулирајући смрт имао срећу да га не докрајчи бајонет, којим су бугарски војници проверавали преживеле. Пред митраљезом су неповређени успели умаћи браћа Чедомир и Миливоје Радојковић. Следећег дана, у поподневним часовима, на Јездинском гробљу истовремено је покопано петнаест мученика који су се на дан спомена на Све-

тог архиђакона страдањем придружили овом првомученику.

Памтиће Јездина тај летњи августовски дан, док год буде имало потомака ових невиних људи, који су страдали у ужасима рата. А на нама је да се молимо Богу за душе њихове и да се овакве трагедије више никада не понове...

„Жао ми је свих људи, што су због нас храбри били,

а ми им се никад нисмо, како треба одужили.

Сећање о њима, векове нек кити,
достојно потомство, захвално ће бити!“

Вероучитељ Ђорђе Радојковић,
наставник историје Стефан Радојковић

ПУТ ОД ОБРАЗОВАЊА ДО ОБРАЗА

Први део

Једном приликом је професор факултета упитао своје студенте шта мисле о политици и друштву у коме живе. Скоро у глас, чуо се одговор како су они разочарани стварношћу у којој живе, јер је много крађе и полтронства, мита и корупције, неправде и сиромаштва. Професор се сложио са њиховим виђењем, а потом их упитао да ли су они такви. Када је добио негативан одговор упитао је: „Ко се од вас јутрос возио без карте градским превозом, нека подигне руку?“ Након мале паузе, петнаестак поштених и храбрих подигло је руку. „Ето видите, ви сте јутрос нешто украли“. Сви су колективно заграјали: „Али, професоре, то је бедних сто динара и то је ништа према ономе колико разни моћници краду“. Професор је мирно додао: „Ви сте украли сто динара јер сте толико били у могућности, питање је да ли бисте били другачији да је пред вама била могућност да украдете пет милијарди“?

Реч „образовање“ често се поистовећује са појмом школовања, начитаности и учености. У самој суштини реч „образовање“ долази од речи „образ“ или „икона“. То нас упућује на прве странице Библије где се говори о стварању човека. Тамо сазнајемо да је Бог створио човека „по образу своме и по подобију“ (Пост 1, 26). Свети Владика Николај је говорио да је образован човек само онај који у себи, у својој души, носи Образ Божији, а не онај који је завршио многе школе или прочитао много књига. Овај професор

са почетка наше приче сведочио је јавно да је Образ важан и да се годинама гради и чува, како од крађе оних ситних сто динара, тако и од већих искушења на која ћемо наићи током живота.

Реч „васпитање“ има свој корен у старој словенској речи „питати“, што значи хранити. Зато, васпитање подразумева храњење, одгајање, подизање целог човека, његове личности и то не само у физичком, већ у једном свеобухватном психофизичком и духовном смислу. Образовање, пак, на шта указује и сама етимологија ове речи, дубоко је повезано са изграђивањем образа Божијег у човеку, јер знамо да је Бог човека створио по Својој слици и прилици, тј. по образу и подобију Своме и то као доброг и савршеног, али не и довршеног. Дакле, образовање је процес који траје и одвија се уз сарадњу саме личности, и не завршава се са нашим изласком из школе, или одласком из породице, него траје цели живот. Прича са почетка сведочи да постоје учитељи који и данас, осим стручних тема, воде рачуна да нахране своје ученике и духовном храном која ће их чувати од зла, када се нађу на важним животним раскрсницама, када се буду опредељивали да ли ће бити људи или нељуди.

Удаљивши се од суштине ових појмова којима би требало да је одређена, школа је, уместо да помаже младом човеку у преузимању одговорности пред историјом, пред ближњим, пред самим собом и пред сваким својим

односом са другим, запала у дубоку кризу. И уместо да га води ка остварењу пуне слободе личности и развијању свих њених креативних способности, окренула се тежњи да „производи“ стручњаке, одвајајући тако стручност од људскости и подвајајући човека на људско биће и биће стручњака, углавном на штету овог првог.

Човек на свет долази као дете, као биће у које су заложени велики потенцијали. Међутим, човек је биће које је потребно водити и руководити, и ова одговорност је, пре свих других, на родитељима, који морају поставити добар темељ васпитања. Ово вођење и руковођење почива колико на речи толико и на делу, на примеру који је за младо биће – које своје прве животне покрете и потезе остварује подражавањем – од незаменљивог и неизбрисивог значења. Породица је, дакле, та која поставља основ, која ужиже љубав, усађује одговорност, формира у бићу детета једно језгро које постаје темељ

његове стабилности, а школа и све друге друштвене институције требало би да су надградња, усавршавање и рад на сазревању плодова.

Међутим, целокупно наше друштво је у једној кризи која се дотиче свих његових институција: од оне најосновније, која је породица, па до школе и свих осталих које су само одрази и рефлексије стања у коме се савремена породица налази. Криза савремене породице резултат је кризе личности и кризе идентитета у којој се налази данашњи човек. Удаљивши се од Бога, и помрачивши у себи Образ и подобје Његово по коме смо створени, све мање смо бића доброте и љубави, а све више немилосрдне јединке које коегзистирају, у најбољу руку, по принципу: не дирам те – не дирај ме. Људи, нарочито млади људи, суштински су гладни и жедни љубави, јер је живот без љубави готово исто што и пакао.

Губљење Образа довело је у питање сваки ауторитет, Божији закон вред-

ности, оца и мајку, учитеља и наставника. Зло се осилило, заузело позицију врховне власти, окупирао медије и уплашило људе, а људи, уплашени, изгубили су људскост, храброст, достојанство и Образ. Зарад ситних интереса *ћродали су веру за вечеру, ћошићење и часћи за ћаре и власћи*. Како на истоку тако и на западу, северу и југу, покретачка сила готово сваке акције, и државе и појединца, постала је жеља за богатством. Данашњи човек, вероватно више него икад у историји, жели да буде богат и то је његов крајњи и највиши циљ. Другим речима, богатство се доживљава као предуслов живота. Тако је зло наметнуло закон вредности који каже – колико пара имаш у новчанику толико вредиш, толико си жив, а чежња за животом је у самом темељу људског бића. Да би се Образ што лакше изгубио, на западу је рођена парола „циљ оправдава средство“. Савремене апологете зла објасниле су, али и даље објашњавају, да се једном живи и да треба узети од живота све што ти пружа. На престолу таквог циља постављен је лажни бог који нуди паре, власт, сласт и страст, али пут до њега води преко губитка Божијег Образа у себи. На том путу Зло нас лаже да је све дозвољено – слагати и украсти, преварити и издати, убити оца и мајку, учитеља и наставника, комшију и кума, Бога и душу. Док то чиниш, имаћеш паре и моћ, аутомобиле и проводе, путовања и уживања, али ћеш изгубити и себе и Образ. Ово нам говори да је зло нападно и насилно, али не може нас освојити без нашег пристанка. Најчвршћи темељ у нама почива на слободи коју нам је Бог даривао и на темељу те слободе градимо човека са ликом Божијим или нечовека са ликом зла. Избор је наш.

Имајући све ово у виду, поставља се питање има ли данас хришћана са

Образом који би били семе Добра, брана злу, алтернатива бесмислу. Наравно да има, јер на слично питање Бог одговара пророку Илији да има још седам хиљада оних који нису преклонили своја колена пред Злом (1 Цар 19, 18). Са друге стране морамо признати да када погледамо у хришћане наших дана видећемо много слабости и нејасно видљиве обресе Образа Божијег на њима. Данас је, нажалост, за већину људи, верујућих или неверујућих, добро оно што је корисно, што доноси „профит“. Тај користољубиви и тржишни карактер и менталитет рефлектује се и на вернике. Многи људи о вери расуђују и вреднују је из перспективе користи. То значи да је вера добра и права ако је „кадра“ да нас утеши, да нам донесе мир, смисао, боље расположење, успешност у послу, боље здравље, стваралачку инспирацију. Вера нам користи у очувању националних интереса, културе, језика и државе. Услед разних невоља и болести, како физичких тако и психичких, духовних и социјалних, људи ишчекују чудо, исцељење и решење свих животних проблема, сад и одмах, једним доласком у Цркву. Све ово указује да смо ушли у Цркву без покајања и преумљења и да онај стари човек у нама није умро на крштењу, него по старој световној навици само тражи од Бога нешто за себе. Када то не добије, просто се љути на Бога и постаје разочаран и депресиван. Тај стари човек је само променио одело, а испод одела су остали и маловерје и сујеверје и празноверје.

Протојереј-ставрофор Милић Драговић
Храм Светог апостола и
јеванђелиста Марка, Ужице

наставиће се

У КАКВОГ БОГА ВЕРУЈЕМО?

*Учи деце према њима којим ће ићи,
иа неће одступити од њега ни кад остари
(ПрС 22, 6).*

Искусвени Бог

Формирање слике о Богу одвија се пре свега у породици и раном детињству. Реч је о темељима који се изграђују постепено из дана у дан, а материјал који се уграђује у те темеље саткан је од поступака и атмосфере коју креирају родитељи и друштво коме они припадају. Деца уче, уче о себи, ко су и какви су. Деца уче да родитељи имају моћ. Употреба моћи је кључно питање које прави разлику и доприноси формирању различитих погледа на живот и различитих представа о Богу.

Да бих ову тврдњу о раном учењу типа религиозности разјаснила, позваћу се на своју давно написану књигу „Породица и психичко здравље деце“ у којој сам истраживала какав је однос између осећања прихваћености у породици и психичких проблема у адолесценцији. Истраживања указују да осећање одбачености од једног или оба родитеља оставља негативне последице на здравље. Одба-

цивање се манифестује на различите начине, вербално ружним речима које повређују, физички кажњавањем и показивањем насиља, или, пак, игнорисањем и занемаривањем.

Ако кренемо још конкретније и наведемо поступке који граде негативну представу о Богу, онда на прво место издвајам одрастање у атмосфери насиља и међусобног непријатељства у којој деца уче да се боре. Насиље развија насиље. Ако дете одраста у континуираном критиковању и сталном обраћању пажње на негативно, деца науче да осуђују. Ако је присутна склоност ка исмејавању, деца науче да буду стидљива. Можда је најтеже носити се са сопственом кривицом, и то посебно оном која се односи на

биће, не толико на поступак. Када дете мисли да оно као биће није вредно пажње и љубави, а не само појединачни погрешан поступак.

Из такве негативне атмосфере одрастања развијају се људи који формирају негативну слику о Богу у кога тешко могу да верују, а ако и верују

онда је то слика кажњавајућег Бога. Искуство које се стекло са кажњавајућим, неправедним и одсутним родитељима формира слику о Богу који је љут због греха те зато тражи жртве, па и патњу, да би нас казнио, а можда и опростио. Та потреба да се умири гнев Божји да би он деловао у нашу корист, произилази из страха који се научио врло рано, уместо поверења. То је пагански начин размишљања о Богу и на том темељу настају бројне магијске радње.

Детерминистички теизам

Детерминистички теизам, веровање да Бог све одређује, све што се дешава људима и у свету уопште, произилази из одрастања у ригидним и врло строгим породицама, где није било слободе већ само дисциплине и послушности. Ту су типичне реченице попут: „Ништа се не дешава без воље Божје“; „Све је у Божјим рукама“. Судбински Бог, пред којим човек нема слободу ни моћ да утиче на било шта, није хришћански Бог.

Одсутни Бог, коме се даје признање за стварање света, али који се више не препознаје у свету, је такође једна слика о Богу која је формирана на темељу одсутних родитеља из живота детета, било физички или психички. Био је то пут смрти Бога у друштву какво јесте, претежно за оне који су остали неизлечени од раних траума љубави.

Теизам добротe

Слику о Богу, формирану на позитивном искуству с родитељима

који су умели да покажу љубав на прави начин, називамо теизмом добротe. Теизам добротe и добротинства је веровање у Бога благодати, милости и љубави.

Дакле, учење о Богу који воли одвија се у раном детињству са родитељима који негују атмосферу стрпљења и толеранције, те се у њој учи поверење и осећање прихваћености. Родитељи који децу охрабрују, подстичу, а не спречавају у свему и свачему, развијају у деци да буду поуздана. Похвалама се дете научи да цени себе и друге, а праведност се учи у атмосфери у којој се родитељи према детету понашају праведно.

Поверење је најважније благо које се стиче у првој години живота у којој се из беспомоћности ослања на моћ родитеља да разуме потребе и негује даровани живот. Поверење се развија у сигурној атмосфери, када дете зна

да има ко да разуме плач, потребе, погледе. То разумевање за потребе беспомоћног бића какво је дете, у првој години живота, је темељ будуће вере у Бога, у поузданог Бога који улива сигурност. Подстицање и похвале чине да човек воли себе, да прихвата себе, а на том темељу се развија и љубав према другоме.

Откривени Бог

За сву ону децу која су у живот са собом понела осећање неадекватности, осећање одбачености и свест да је овај свет несигурно место за живот, постоји нова породица у којој је Бог отац, а Црква мајка. У тој новој средини, стиче се ново искуство љубави према Богу, а када се заволи Бог који воли човека, онда се љубав обнови као осећање и принцип живота. Ову тврдњу темељим на истраживању које сам објавила у књизи „Религија, породица и млади“. Смисао религије јесте да повеже човека и Бога као и људе међусобно и она у томе успева ако је повезивање на темељу искствене љубави у цркви.

У Јеванђељу по Јовану стоји записано: „По томе ће сви познати да сте моји ученици ако будете имали љубав међу собом“ (Јн 13, 35).

Бог поручује: „Љубим те љубављу вјечном, зато ти једнако чиним милост“ (Јер 31, 3)

У откривеним религијама Бог је писац који је себе представио људима, како речима тако и поступцима и догађајима који су записани у Светом Писму на безброј начина:

„Ја сам Бог свемогући, по мојој вољи живи и буди поштен“ (1. Мој 17, 1);

„Ја са онај што јест“ (2. Мој 3,14);

„Господ, Господ, Бог милостив жалостив и спор на гњев и обилан милосрђем и истином“ (2. Мој 34,6);

„Господ је Бог твој милостив Бог, неће те оставити ни истријебити, јер неће заборавити завјета с оцима твојим, за који им се заклео“ (5. Мој 4,31);

„Ја сам Господ и осим мене нема спаситеља“ (Ис 43,12);

„Ја сам Господ Бог свакога тијела, еда ли је мени што тешко?“ (Јер 32, 27);

„Ја сам пут и истина и живот; нико не долази Оцу осим краз мене“ (Јн 14, 6).

Деца су дар од Бога. Она у себи носе љубав и нагон ка животу. Христос је казао: „Заиста вам кажем, ако се не обратите и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско“ (Мт 18, 3).

Закључак

Дакле, на децу треба гледати и на њих се угледати, што родитељи често заборављају, да су и сами беспомоћна деца којој је потребан Бог. Али не Бог од кога се плаше, од кога би да се сакрију, пред ким себе муче да би се искупили и доказали, већ Бог пред Којим се живи аутентично, с Којим се разговара и договара у атмосфери сигурне повезаности.

И није довољно знати и веровати да Бог постоји, потребно га је лично упознати, искусити ту безусловну љубав, развити поверење и живети од вере и наде.

Проф. др Зорица Кубурић
Центар за емпиријска истраживања
религије

„И ЗАТО ШТО ЋЕ СЕ УМНОЖИТИ БЕЗАКОЊЕ, ОХЛАДНЕЋЕ ЉУБАВ МНОГИХ“ (МТ 24, 12)

Увод

У 24. глави Јеванђеља по Матеју наилазимо на ситуацију у којој апостоли питају Христа о тренутку и знацима Његовог другог доласка. Говорећи им о лажним пророцима, Сину Човечијем, природним (катаклизмичним) појавама, разједињењу и непријатељству међу људима, Христос изговара реченицу у којој доводи у узрочно-последични однос безакоње и љубав. Узимајући у обзир да Матеј упућује Јеванђеље Јеврејима, тачније, оним хришћанима који долазе из јеврејског народа, овде се говори у категоријама које они разумеју. У том смислу, првенствено треба размотрити појам „безакоња“ као опозит Закона, који је Јеврејима био главна водила кроз историју Израиља и односа са Богом. Након тога, видећемо шта је он могао да представља у време Христово, као и како бисмо га тумачили данас.

Закон у Сатром Завету

Закон за јеврејски народ представља језгро живота, које их усмерава ка Богу. Њега Бог даје преко Мојсија, тако да заузима једно од најбитнијих места у Тори. Преко њега је народ имао практичне одреднице за живот,

упутства за празновање значајних дана у години, начину приношења жртвава, али је представљао и законодавни оквир и правно регулисао живот. Руководени њиме, могли су да одреде казне за преступе, да установе одређене слободе, обавезе и слично. Поред тога, Закон је задирао у дубину међуљудских односа, као и односа човека са Богом. Дакле, он је регулисао религијско-друштвени живот у целини. Установљењем царства, за време Давида и Соломона, Закон добија физичко остварење и узвишени карактер у виду јерусалимског храма. Након пропасти јединственог царства, дељењем на Северно (Израиљ) и Јужно (Јуда), живот Јевреја постаје другачији, тако да и Закон губи на значају.

Код пророка Амоса можемо срести критику стања у народу овог доба. Он директно говори: „Овако вели Господ: за три зла и за четири што учини Јуда, нећу му опростити, јер презреше закон Господњи и уредаба његових не држаше, и преварише се лажима својим за којима ходише оци њихови“ (Ам 2, 4) и „Овако вели Господ: за три зла и за четири што учини Израиљ, нећу му опростити, јер продаваше праведнике за новац и убогога за једне опанке“ (Ам 2,6). Огромна друштвена разлика, која се огледала у екстремно богатим појединцима и исто толико сиромашним са друге стране, култови туђих богова, на челу са Молохом, ба-

хатост и охолост код царева, све су то били знаци да је цело друштво запало у девијацију, која је суштински показивала удаљеност од Бога. Све ово се огледало у одступању од Закона, што је довело до друштвене неправде. Ипак, Амос прави контраст, те помиње и оне који су одолели недаћама хаоса: „Зато ће праведници мучати (ћутати) у ово време, јер је зло време; тражите добро, а не зло, да бисте били живи” (Ам 5, 13-14). Дакле, зло време је изједначено са негацијом Закона, док су праведници они који га се нису одрекли и прекршили, а награда за то је живот (док преступање очигледно води у смрт).

Закон у Новом Завету

У време Христово, Закон је играо важну друштвену улогу. То видимо у Његовим сусретањима са садужејима и фарисејима. Оно што је означавало Закон као спољашњи фактор

формирања човека као Божијег бића, у Новом Завету је преиначено у унутрашњи закон љубави. Тако Христос говори о љубави према Богу и љубави према човеку, тврдећи да се у томе испуњава цео Закон и пророци (Мк 22, 35-39). У говору о знацима другог доласка, Христос указује на нешто слично Амосовој критици када је реч о безакоњу - то су времена у којима ближњи окрећу леђа једни другима, где се човек посматра као употребна вредност, а не као боголико створење. Ипак, у контексту љубави према ближњем, стоји критеријум љубави према себи. Дакле, да би се ближњи волео, мора се имати љубави према себи.

Фромова промишљања

У књизи „Умеће љубави”, Ерих Фром средином 1950-их година прошлог века указује на појаве у друштву које се формира након Другог светског рата. Пише о удаљењу човека од себе, махнитој потреби да задовољи задатост света који је све више окрутно економско-политички

настројен, као и последицама таквог стања које се огледају у обезличењу човека, обликовању према систему који му се намеће, лажним слободама и материјалистичком погледу на свет. Умеће љубави о коме говори је умеће човека да се осврне на себе, да застане у времену и простору, да се сети бивствовања и доживи смисао. Фром нас подсећа на основне постулате љубави које нас одређују: „Волим те јер те требам/ Требам те јер те волим.“ Дакле, ова два становишта могу бити сликовити приказ човека савременог света. Безакоње савременог човека је, користољубива љубав, која се може манифестовати према Богу и према човеку, која затамњује све оно што би требало да буде светло преображења (нису случајност велики број депресивних поремећаја и граничних поремећаја личности). Са друге стране, потреба за другим води у љубав као слободу, али је потребно умеће, што бисмо могли упоредити са трудом који називамо подвигом.

Закључак

Апокалиптичност тона коју носи Мт 24 је лична трагедија коју живи свако ко се нађе у овако драматичном стању које је окарактерисано као „охладнела љубав“ услед безакоња. Апатија, маловерје, страх, очајање, песимизам, само су нека од стања у низу непрегледних манифестација таквог захлађења. Посрнуће савременог човека се може детектовати као посрнуће личности. Оно што је општа карактеристика оних који ће се спасити („Али ко претрпи до краја, тај ће се спасити“, Мт 24, 13) је императив личне аутентичности, која се задобија у динамици односа. Насупрот томе може стајати оно што поробљава човека, једна врста хипокритичности тј. лицемерја, које намеће релативизам. Закон човека било ког времена је слобода, која је последица љубави. Она га одређује у свету, дајући му мотив да издржи до краја.

Вероучитељ Бојан Кнежевић
Медицинска школа, Чачак

СРЕЋНА ТАЧКА – ЛИПА И ОЛТАР

Миловану Данојлићу

Одбегнеш из Љига, али враћа те – мирис липе. Зуј пчела. *Знојних њчела*, кажеш. То је твоја похвала труду; тако ћеш и о себи, у низу самопрекора, понављати: *Њрудим се!* Твој рој, твој род-народ, разносе зли ветри. *Свеи је брисани њросиор* – кажеш. Али, како ноздрве памте липу, багрем, маточину којом мати умирише вршкару, тако и ухо чува појање којим она дозива рој. У уху, оно се умножава. Мирис, звук, чуло мириса и слуха – све је дар. Сваки родни грм; и гром, ако на добро изађе. Свака реч корен је и залог ницања. Све је чудо: живот, чедо, књига. Све је – да се запамти, запише. Свака реченица иза које си ставио тачку, упитник, ускличник, свака ругалица, похвала, одлука, сваки бунт, свако покајање, свака молитва – сав дар и труд, пој и зној – све је то твоја предивна духовна сетва, твоје здраво словесно семе за земљу (браздао си стопалима Куглу уздуж и попреко), за воду, ватру, ваздух. Обиље твојих сочних, непропадљивих плодова, умножава се у језику српском. Благо нама.

Мудро је поштедети свето словенско дрво, липу, њен древни и будући пелуд. Још мудрије, крај ње подићи олтар. Коме ће се приклањати домаћин и гост. Народ, многострадални. Кажеш: *најбољи на свеиу*. Нека су нам честитост, захвалност Творцу, рад и ред – прва брига под небом. Нека се окупљамо око те висинске *цениралне ѡачке, око свої* – како кажеш – *Аисолуиа*.

Не окупљаш нас само у храму књиге. Сабираш нас под крило Светога заступника. Најлепшим примером дубоке везаности за родни крај, за рајпостојбину. Пола живота ван своје земље, али духом овде непрекидно. И тачка на земаљски живот – учртана управо овде. При том, на најређи, достојан, ктиторски начин. Да утувимо: Полазна тачка уједно је и повратна. Нека би дао Господ, заступништвом Светог Оца Николе, да се и две твоје „лубенице из Студенице“, две живе тачке, земаљска и небеска, срећно стопе у једну. Улију у Једно. Троједно.

Злата Коцић

ОСНОВНА ШКОЛА „СВЕТИ САВА“ У ТОПОНИЦИ

У живописном селу Топоници, у подножју планине Рудник, на обалама реке Груже, налази се Основна школа „Свети Сава“, која носи богату традицију образовања и верске наставе. Основана је 1919. године као четвороразредна установа. Данас представља центар образовања за децу из 20 села општине Кнић. Нова школска зграда, изграђена 1963. године, обухвата матичну школу, два издвојена одељења осморазредних школа у Барама и Забојници, као и седам четвороразредних одељења у Борчу, Коњуши и Брњици. Историја школе се повезује и са најстаријом школом у селу Борачу, основаном 1821. године, која је у периоду од 1955. до 1976. године функционисала као петоразредна школа. На располагању је и музеј са богатим експонатима који приказују старе обичаје и животни стил овог краја. У школској 2023/2024. години матичну школу са издвојеним одељењима похађа 281 ученик.

У свакодневном раду, веронаука је неизоставан део образовног система, привлачећи преко 80% ученика школе. Два храма - Храм Светог архангела Гаврила у Борачу и Храм Рођења Пресвете Богородице у Гривцу, служе као места окупљања и духовног развоја ученика. Путем верске наставе, вероучитељи отац Александар Јаховић и Младен Новаковић, обогаћују духовни живот ученика. Особено је значајно учешће у радионицама и при молитвама у хра-

му у Борчу, где деца налазе духовну снагу и заједништво. Отац Александар, као парох у Храму Светог архангела Михаила, има велики утицај на духовни развој ученика, који овај храм посматрају као свој дом. У склопу верске наставе, организујемо хуманитарни рад и помажемо старима и болеснима. Основали смо вибер групе у сваком разреду и покушавамо на тај начин да пробудимо емпатију и веру у добро. Поред духовног узрастања, на часовима веронауке покушавамо и да сачувамо обичаје и културно наслеђе нашег народа. У том духу, укључили смо и организацију излета до оближњих манастира, што представља један од начина да млади и стари учествују у духовним путовањима. Кроз игру и забаву оживљавамо главне тренутке наше историје и прошлости, учествујемо у свим приредбама, трибинама и огледним часовима. Често имамо заједничке часове са наставницима историје, музичке културе и српског језика. Из свих углова сагледавамо наше место и промисао Божији о нама у овом свету као и у Царству Божијем.

Веронаука не само што утемељују духовне вредности ученика, већ постаје пут за ангажовање целих породица у верским обредима и заједници. Да заједно узрастамо у Христу кроз веру, науку и културу.

Вероучитељ Младен Новаковић

ЉУБАВ У ДЕЛИМА СРЕДЊОВЕКОВНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Љубав је од памтивека била покретач свега. Свет је настао из Божије љубави која га, удружена са искреном љубављу међу људима, одржава до данас.

У делима српске средњовековне књижевности, писци главну инспирацију проналазе у љубави према Господу. Аутори у својим делима неуморно славе Бога и поткрепљују библијским стиховима неизмерну љубав коју Творац неба и земље према нама осећа. Њоме надахнути, они и сами осећају огромну љубав према својој вери, ближњима и вољенима.

Житија Светиої Саве и Светиої Симеона илуструју љубав оца и сина. Савин одлазак оставио је Немању сломљеног срца. Иако је испунио свој позив, што га испуњава радошћу, млади монах ипак саосећа са патњом свог оца. У последњим тренуцима Симеоновог живота, његово најмлађе дете користи прилику да, што је више могуће, време проводи уз њега. Отац, осећајући љубав коју само родитељ може упознати, три пута благосиља своје синове. Сави даје савете којима треба да се води кроз

даљи живот и моли Бога за његову добробит.

Јефимија нас у „Похвали кнезу Лазару“ упознаје са љубављу коју осећа према човеку који ју је, иако „телесну туђинку“, прихватио као део своје породице. Она му као знак захвалности,

по његовој смрти пише похвалу. У њој га, такође и моли да се, сабравши се са свим светим мученицима, моли Богу за своје потомке и целокупни српски народ, који је Лазар за живота волео, као и она.

Деспот Стефан Лазаревић у „Слову љубве“ описује све њему познате врсте љубави: према природи, ближњима, између мушкарца и жене. Он нас упознаје и са патњом коју осећају раздвојене

особе које се воле. Такође нас подсећа и на опасност коју изазива одсуство љубави, које је навело Каина на братоубиство.

Љубав је основ свега. Без искрене љубави нема ни живота. Зато нас средњовековни књижевници стално подсећају да волимо једни друге, јер љубав је источник свих добротинастава.

Искра Васиљевић
I 7, Гимназија, Краљево

ЦРКВА КАО ОАЗА МИРА

Наша свакодневица је таква да смо непрекидно у журби, под стресом, трудимо се да испунимо туђа очекивања, истовремено занемарујући сопствена. Уморни смо и не стижемо то да признамо ни себи, ни другима. Сматрам да само једно место може да нас орасположи и опусте - Црква.

Одувек сам имала навику да себи постављам питања која почињу: „Шта ако...?“. И одговор би био: „Биће ми лакше ако сам добар човек. Бог је увек ту за добре људе.“ Наравно, као и многи, лоше мисли отерам шетњом у природи или разговором са неким блиским. Међутим, ниједан од тих начина не може да се упореди са осећањем које се у човеку буди приликом уласка у храм. Одједном бивате окружени иконама и фрескама, у неким црквама и манастирима можете наићи и на дивне илустрације по зидовима. Нико са ким разговарате не може вас толико ослободити осећаја стреса и умора, као толики број икона. Ниједна не може да проговори, да нас загрли и каже да ће све бити у реду, али ипак, само једним погледом на њих, спокој почиње да брише сваку честицу нерасположења у човеку. Разгледам размишљајући о свакој слици коју видим

пред собом. Као мала, замишљала сам различите дијалоге насликаних светаца. А сада разгледам и схватам како се у човеку заиста рађа осећај љубави. Да, васпитање из куће има утицај, али сигурна сам да људи умеју да воле зато што их Бог воли. Он жели да сви будемо срећни, здрави и да ширимо све што Он пружа бићима које је створио. Рецимо, када неко болестан оде лекару, није сигурно да ће се нужно излечити, али одласком у Манастир Острог, свака болест постаје губитник. Бог не жели да патимо, само нам шаље изазове из којих морамо нешто да научимо, како бисмо у Његове руке пошли са неким искуством. Тачно је да ти изазови умеју да нас заморе, уплаше, растује, али увек морамо да се сетимо да Он као Све-

вишњи зида и када руши. Управо такве мисли и емоције у мени тињају када сам у цркви.

Занимљива књига, добра музика и пријатна шетња, савршени су начини да побегнемо од замарајуће свакодневице, али уморну и тужну душу ништа не може да излечи попут одласка у цркву или манастир, па макар и на кратко.

Уна Радовић
II4, Медицинска школа, Чачак

ПОЕЗИЈА

Невини грешник

Зашто је лако зао бити?
Иза осмеха се вешто крити?
Пружити некоме руку
толико да ћеш је брзо измаћи моћи,
гледати њихову муку,
и само бездушно поред њих проћи.
Зашто се мора зао бити?
Можда се у њему може, неко друго
створење крити?
Можда је ту дубоко негде, дете мало,
које за боље никад није знало.
Можда му руку никад нико пружио
није,
Можда је морало да научи да се бије,
И уместо да снове сније,
Никад да спава мирно могло није.
Сигурно али сумње без,
вероватно никад није осетило прави
дечији кез,
И никад није љубав видело,
Никад му срце није забридело.
Срећа као на папиру реч,

Није била ништа више, само обичан
скеч.
Сузе капљу само у тами,
плачу само када су сами.
Нико их видео није осим ноћи,
да некоме кажу, тешко да ће сами
моћи.
Зато помозите,
колико ко хоће, зна, може,
Извучимо их из те лажне коже,
Нек и они рашире скривена крила,
Нека буду деца што су одувек била.
Нека буду људи, што требају бити,
Не морају се више иза маске крити.
Нека сами живе живот свој,
Нека му сами кроје његов крој!

Софија Броћић
ИЗ, Економско-трговачка школа
„Књаз Милош“,
Горњи Милановац

Шта бих рекао Светом Сави?

Да Свети Сава падне с' неба
Ја бих му рекао шта треба!
И не бих ја ни за тренутак да се
штедим,
Већ одмах беседим:
„Свети Саво, мудра главо,
Да л' си чула, да л' си знала:
Четири су царства пала!
Ратова два светска Немци нам до-
ведоше,
Немци нам осам година крви про-
лише!
Потом на власт дошла кому-
нистичка сила,
Каква су то времена била!
Док су комунисти Цркве рушили,
Цркве рушили и дуван пушили,
Ми смо, јадни, у жалости
Славе славили у тајности.
Па после тога ратови, санкције
И све даље компликације...“
А Свети Сава мени одговара:
„Знам ја, дете моје,
Гледао сам са небеса како сте се

борили,
Како сте се ослободили...
Ал' сам видео и те беде,
Људи се данас моле за тикете!
Један другог псују и куну,
Псују Бога мајци, оцу, куму!
Не ослањај се на њих, сине мој,
Не ослањај се на пара број.
Него буди добра душа,
Јер се свака добра душа у рај
пушта!“
Нек' иду ове Светог Саве речи
од Солуна па до Пећи!
Немојте да вам речи Светог Саве
Само пређу преко главе!

Јован Мандић
VIII-4, ОШ „Рајак Павићевић“ Бајина
Башта

(Прво место на литерарном кон-
курсу поводом храмовне славе Пре-
носа моштију Светог Саве и славе
општине Б. Башта)

Добри другови

Два друга су као два брата,
све тајне деле
и заједно се веселе.

Када један друг нема оловку
добар друг би му дао,
ако је болестан,
друг би му домаћи слао.

Нека се добро другарство ниже,
Бог ће те наградити
и бићеш Му ближе.

Стана Трајковић
IV/2, ОШ „Јово Курсула“, Краљево

У СВЕТОМ И СВЕЧАСНОМ ХРАМУ ОВОМ – ИСТОРИЈСКЕ И ЛИТУРГИЧКЕ ТЕМЕ

Аутор: Протојереј др Слободан Јаковљевић,
издавач: Епархија жичка, Краљево 2024.

Реч уредника

Епархија жичка богатија је за још једно капитално дело, књигу протојереја др Слободана Јаковљевића *У свейом и свечасном храму овом – историјске и литургијске теме*. На почетку је важно истаћи да аутор, доктор теолошких наука, из угла православног свештеника, предочава и актуализује увек важне црквено-историјске и литургијске теме, као и теме из пастирске праксе. Текстови сабрани у овој књизи настали су, како и сам аутор наводи, током једне деценије служења у Храму Вазнесења Господњег у Чачку, али и као плод преданог рада на писању докторске дисертације.

Као што је протојереј др Владимир Вукашиновић у *Предговору* запазио, аутор није запоставио талант, него је након одбране докторске дисертације на Православном богословском факултету у Београду, наставио марљиво да ради, пише, истражује, да ствара и умножава дарове, на добробит Цркве. Управо је као плод тог рада и труда настала ова књига.

Теме о којима протојереј Слободан пише, везане су, као што је већ поминуто, за храм у ком служи, а то је Храм Вазнесења Господњег у Чачку, древна светиња, задужбина Страци-

мира брата Стефана Немање. Овај храм сведочи о бурној историји српског народа, не само на овим подручјима, него историје српског народа и Цркве уопште. Изнад свега, он представља сведочанство и потврду Васкрсења и духовне обнове верног народа, кроз векове је представљао духовно средиште чачанског краја.

Аутор је бацио ново светло на Конкордатску кризу, на основу до сада необјављених докумената из Архива Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Имајући у виду значај Светог Владике Николаја Жичког у борби против Конкордата, нова сазнања и сведочанства која нам аутор даје од велике су важности за нашу Цркву. Такође, аутор кроз радове актуализује и важна литургијска питања.

Ауторов рад на изучавању старих рукописа, преписиваних у Манастиру Рачи представља вредно сведочанство о богослужбеном животу Српске Православне Цркве кроз векове.

Иако је већина радова писана у складу са академским стандардима, систематично и научно, то не отежава разумевање садржаја ни оним читаоцима који се не служе стручним теолошким терминима. Сматрамо да ће ову књигу са лакоћом и уживањем,

читати „шира читалачка публика“. На крају, свештеник Слободан овом књигом сведочи и доприноси, важности присуства писане речи у животу верника.

Архимандрит Дамјан (Цветковић)

Реч аутора

Књига *У светом и свечасном храму* овом настајала је током једне деценије мога свештеничког службовања у Храму Вазнесења Господњег у Чачку. У њој се налазе разнородни текстови: литургичке и историјске студије, пригодни осврти, беседе. Доминирају три целине у којима су сабрани радови који се тичу историјата цркве у Чачку, Конкордатске кризе (1937/1938) и ис-

торије српског богослужења. Студије које ова књига садржи у свом оригиналном облику објављене су раније у разним научним часописима и зборницима радова са научних конференција на које се примењује систем бодовања. Изузетак је рад који је објављен као уводна студија књиге *Приче из Великој рајша*, али и текстови у целини *Varia* (сваштице). Детаље о тим радовима и часописима у којима су објављени заинтересовани читаоци могу пронаћи на последњим страницама књиге. Текстови у овој књизи прилагођени су оваквој врсти издања и усклађени су са најновијим резултатима истраживања на пољу историје, историје српског богослужења и њима комплементарних дисциплина.

Такође, радови пред читаоцима могу се надовезати на конкретне црквено-историјске, теолошке и богослужбене полемике у савременом животу Цркве. Назив књиге позајмљен је из Сугубе јектеније која се чита на Литургији Светог Јована Златоустог и некако на најбољи начин смислено повезује главне целине које се баве историјом чачанске цркве, Српске Цркве, литургијом и телетургијом. У храму и кроз храм прелама се целокупан живот православних хришћана, али и различити друштвени феномени и дискурси. Према речима књижевника Миодрага Павловића *храм прелама, ирејивара, ојивара и зайивара*.

Целина која се тиче Храма Вознесења Господњег у Чачку представља фрагментарне прилоге за историју наше цркве и својеврсну допуну вишегодишњим истраживањима преградаца и посвећеника Народног музеја у Чачку који се кроз различите научне дисциплине баве његовом историјом. У ту целину уклопљен је и текст о овчарско-кабларским манастирима и везама поменутих манастира са зачетком преписивачке школе у Манастиру Рачи. То је учињено из разлога што тај текст више припада црквеној историји Чачка. Конкордатска криза је тема која је са многих аспеката већ подробно обрађивана, али је у тексту који је пред читаоцем уочљиво коришћење Архиве Синода СПЦ која готово да није коришћена у студијама које се баве овом тематиком. Подаци пронађени у Архиву Синода не мењају значајно познате закључке, али бацају мало јасније светло на догађаје у вези са Конкордатском кризом. Ова грађа расветљава чињеницу да је било прогона СПЦ и њених присталица у периоду конкордатске кризе и ствара нам слику на који је начин вршена кореспонденција и орга-

низација међу јерархијом током кризе. Студије из литургијске теологије и праксе Српске Православне Цркве могу заинтересованим читаоцима помоћи да разумеју одређена питања увези са литургијским и телетургијским развојем српског богослужења. Током тешких векова турократије богослужење је одиграло одлучујућу улогу у духовном животу и, уопште, опстанку српског православног народа. Стога, богослужење и богослужбени рукописи заступљени у овим литургијским и телетургијским студијама представљају, с једне стране, културно благо српског народа чија је вредност непроцењива, а са друге, изворе од прворазредног значаја. Проучавајући их отварамо ризнице светотајинског искуства Цркве. Познавање структуре српских средњовековних рукописа може да помогне у одгонетању шта је у савременој литургијској пракси саобразно старијем српском литургијском предању а шта не. Јер истинско следовање предању Цркве, па и литургијском предању, подразумева да смо сигурни шта смо наследили и чему смо верни да бисмо се креативно односили према стварности и преображавали сопствену савременост која је исто тако део предања.

Важно је напоменути да је систем цитирања и навођења литературе задржан у оригиналном облику како су то захтевали часописи са листе која је дата на крају. Као узор смо користили издања сличног типа. Овако сложени говоре и о потреби да се унификује систем научног цитирања у Србији. Такође, два рада су коауторска и она су, уз дозволу сарадника, објављена у овој књизи.

Протојереј др Слободан Јаковљевић

РЕЛИГИЈА ДЕСАНКИНА – ПЕСНИКИЊА ЉУБАВНИ

Хришћанско и паганско у поезији Десанке Максимовић

Аутор: Радмила Грујић, издавач:
Глас Србије, Краљево 2022.

У својим песмама Десанка користи речи: Бог, религија, вера, Божје заповести, црква, крст, кајање, молитва, монах, монахиња, светитељ, Свети Сава. Ово јасно указује да су у питању духовне песме.

Да бих скренула пажњу на њену духовну поезију, под лупу православног богословља ставила сам све њене песничке збирке, осим дечјих. Установила сам да је сва њена поезија прожета духовношћу, Словом љубве – Логосом љубави: и љубавна и родољубива изражава њено богољубље. Међутим, у њеним духовним песмама наићи ћемо на изражено паганство са одблесцима пантеизма: на словенске богове (Перун, Дајбог, Световид, Волос, богиња Жива, Весна и Морана), на виле, змајеве, крилате коње, змије младожење. Запитаћемо се: откуда паганство код Десанке, којој су са мајчине стране четири генерације били православни свештеници?

То је онај разлог који сам одмах истакла на почетку ове студије слоганом: *Десанкине њесме исповедне, Истинитиој Боја жедне*. Она заиста тражи Истинитог Бога, али не сме јавно да Га исповеда у оно време страшне „броморозоморе“. Како је Десанка смела да пева о Христу, поред Тита и Партије? Њена жеђ за Истинитим Богом била је толика да је она морала да нађе за Њега замену – словенске богове. Комунизму, као сваком сатанизму, нису сметали лажни богови, јер је ђаво њихов идејни творац, али му је сметао Истинити Бог, кога је комунизам рушио да би себе обоготворио. Десанкин супруг је био Рус, Сергеј Сластиков, и обоје су у време Информбироа (1948-1955) били под сумњом да су руски шпијунци. Под присмотром су били сви људи из руске емиграције. У оно време ниси смео бити русофил, такве су слали на Голи оток.

Све њене православне песме напи-

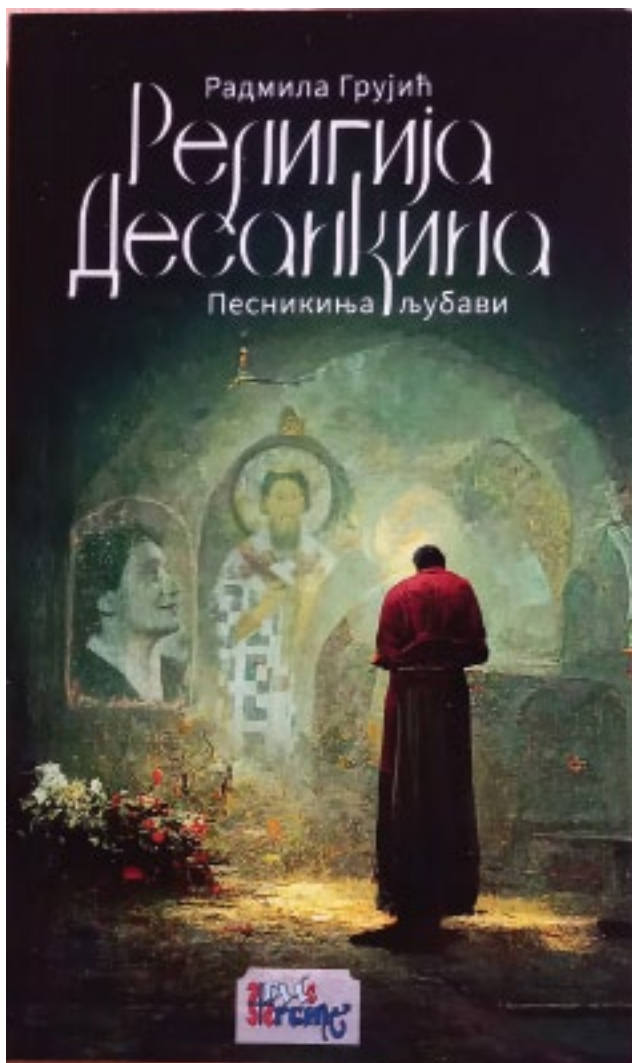
сане су између два светска рата. На једној фотографији из 1924. видимо Десанку са 14 чланова руско-српског кружока. Ту су већином студенти, највише Богословског факултета (велика имена руског богословља: Константин Керн, познати литургичар, и Николај Афанасјев, будући професор на Институту Светог Сергија у Паризу), Надежда Ацић, потоња монахиња Ана, управница у битољском сиротишту „Богдај“, касније игуманија враћевшичка. Често су ту предавања држали Владика Николај Велимировић и ава Јустин Поповић. Тада Десанка добија инспирацију да пише најдивнију духовну поезију, изразито исповедну и покајну. На пример: *Црква у селу* (Врт детињства, 1927); *Сјознање, Измирење, Помилуј, Боже, Молићива за љубав* (Зелени витез, 1930); *Кајање, Ошићи ћу у њасири, Вера, Срнина молићива, Савин монолој, Разјовор монахиње с Бојом* (Нове песме, 1936). Зашто таквих песама она нема у Титовој Југославији? Нема, забрањене су. Али, ипак их има у другом виду, виду пркоса, жалости и стрепње, јер својим очима гледа и душом својом осећа како се затире хришћанско предање, вековни верски обичаји српског народа. То се види у песми *Каг огу наших мајки мајке* (Ничија земља, 1979), где она јасно каже како се затиру хришћанске вредности, јер је младим генерацијама забрањено да уче о њима и да по њима живе.

Али, она не да да се затру. Она се служи српском средњовековном историјом, коју поетски оживљава, служи се *Закоником цара Душана* и пише поему *Тражим њомиловање* (1964), уметнички ненадмашну, да би у њој пркосно и поносно рекла да добро зна ко је и где су јој корени, да јој порекло не могу променити нови ветрови који би да сруше све старо. У овој поеми

Десанка од цара Душана (у преносном смислу од Бога) тражи помиловање за све грешнике, па и за јеретике, али од грешника не тражи покајање, што са догматског становишта није прихватљиво. Мада њену милостивост можемо назвати православном, јер је и у грешницима видела икону Божју, ипак ни Бог нам не прашта ако се не покајемо. Због тога закључујем да је овде њена снажна и православна порука остала недовршена.

Десанка је, као професор српског језика и књижевности, одлично познавала народно стваралаштво – еписке песме, народне приче, бајке, басне. Све то је тематски заступљено у њеној поезији и прози. Мало је необично да њу и у њеним поодмаклим годинама нарочито привлаче тзв. староверске песме и она се удубљује у њихову мистику. То се види у њеним песмама: *Змија младожења, Чардак ни на небу ни на земљи, Гојковица* (Ничија земља, 1979); *Краљевић и њросјак* (Слово о љубави, 1983); *Зовина свирала* (Зовина свирала, 1992). У њима је присутно паганско народно веровање у виле, змајеве, крилате коње и разна чуда, а све то су, у ствари, демонске пројаве. Псалмопојац Давид каже: *Јер су сви бојови незнабожаца демони, а Госјод је небеса сјворио* (Пс 95, 5). Исто сведоче и Свети Оци Цркве, који из искуства знају да демони могу да се претворе у разна створења, чак да узму обличје Христа, Богородице, анђела, светитеља.

Песма *Гојковица* је алузија на народну песму „Зидање Скадра“ која јасно указује на присуство паганског сујеверја у српском народу. Зашто су Гојковицу, младу мајку која је још дојила своје чедо, узидали у темеље града, принели је као жртву злој вили која све сазидано преко ноћи руши? Једино због сујеверја. Да су зидари ве-

ровали у Истинитог Бога, они би се Њему обратили за помоћ. Овде је присутно приношење људске жртве паганским боговима, тј. демонима.

У стара времена демони су узимали поменућа обличја а у нашем времену, када наука и технологија потискују праву веру и диче се својим достигнутим чудима, постоје сведочанства да се сада демони појављују као ванземаљци. Десанкина песма *Недоумице* (Зовина свирала, 1992) помиње и ванземаљце. А тек каква чуда ће чинити демони у спрези са вештачком интелигенцијом и сами ћемо се осведочити.

Десанка сва ова народна веровања пропушта кроз призму свог времена и уверава се да је то заиста још присутно у народу, а да је православна вера угрожена, да комунизам систематски „убија Бога у људима“, али оно паганско не дира јер је и паганско богоборачко, као и комунизам. Очигледан демонски утицај јесте присиљавање народа да се одрекне Живог Бога и да се клања богу-идолу, култу личности – Титу, као спаситељу.

Можда би било најтачније тумачити „њен“ паганизам као вид њеног духовног истраживања. Десанка није пе-

вала о словенским боговима зато што је веровала у њих, више је истраживала духовно наслеђе српског народа који је био недовољно просвећен хришћанском теологијом. Она је, заправо, из српских народних песама и прича сакупљала податке о присутности наслеђеног паганског духа у српском народу, израженог и у атеистичком времену. Чак су и деца у школи учила кроз народне песме и приче о чудима тих паганских богова, али све хришћанско, нарочито православно, било је забрањено. Она потврђује чињеницу да се хришћанство у српском народу није укоренило у свом суштинском виду него више у обичајном, а обичаји су чували остатке паганских веровања, и истиче да је у крштеном и светосавском народу још присутно то паганство, не само у народној него и у савременој књижевности.

Од многих својих колега била је оптужена да својом поезијом шири православне вредности (нарочито Оскар Давичо и Мирослав Крлежа). Те нападе је одбијала наглашеним „паганизмом“, као мимикријом. Њен призив од Бога било је песништво и она се трудила да му се одазове, али је цена тога била велико страдање њене побожне душе. То страдање је веома видљиво у целој њеној поезији.

У анализу њених песама улазила сам са теолошком строгошћу, *акривијом* (тачност догмата Цркве), али и са *икономијом* (објективном снисходљивошћу), узимајући у обзир безбожничку власт под којом је живела и стварала. Да је њена душа богочежњива и да је, и поред страшних искушења и напада, она очувала своју православну веру у којој је васпитана и одгојена, то нам потврђује и Патријарх Павле који ју је овенчао Орденом Светог Саве и Митрополит Амфило-

хије који је њој посветио песму, као великој православној песникињи.

Наша Десанка не заслужује да је заборавимо и избацимо из наставног програма, јер је њено дело награђивано највишим књижевним и државним наградама (чак је била предложена и за Нобелову награду 1984), нити да секуларизујемо и оно што је у њеном стваралаштву духовно и православно. Она је дала велики допринос очувању лепоте, изражајности и богатства српског језика.

У 2023. години смо обележили два јубилеја – 30 година од њеног упокојења и 125 година од њеног рођења (1898–1993). У мојој поетској студији *Религија Десанкина*, у издању Гласа Србије (2022), можете прочитати мој поетско-богословски коментар на све збирке песама Десанке Максимовић. Ову књигу препоручујем свим поштоваоцима њеног дела, књижевним критичарима, који су до сада углавном запостављали њене духовне песме, посебно професорима и студентима Филолошког факултета, у чијем наставном плану је изостављена Десанкина духовна поезија, али и професорима и студентима Православног богословског факултета, нарочито вероучитељима. Волела бих да ова књига покрене корисну књижевно-теолошку полемику, јер личност и дело Десанке Максимовић не можемо добро сагледати без њене духовне поезије.

Радмила Грујић, дипл. теолог

ЛЕТОПИС БОГОСЛУЖЕЊА
АРХИЕПИСКОПА И МИТРОПОЛИТА ЖИЧКОГ
ГОСПОДИНА Г. ДР ЈУСТИНА

ОД 19. ФЕБРУАРА/3. МАРТА
ДО 15/28. МАЈА 2024. ГОДИНЕ

19. фебруар/3. март (Недеља о Блудном сину. Свети апостоли Архип, Филимон и Апфија)

Његово Преосвештенство Г. Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Жичи.

25. фебруар/9. март (Свети Тарасије Цариградски – Задушнице зимске)

Свету Архијерејску Литургију Епископ жички Г. Јустин служио је у Манастиру Вујну, уз саслужење игумана ове Свете обитељи архимандрита Саве (Илића).

25. фебруар/10. март (Недеља месопусна. Свети Порфирије, Епископ Гаски - (Месне покладе))

Епископ жички Г. Јустин началствовао је евхаристијским сабрањем у Храму Светог архангела Гаврила у Гучи.

4/17. март (Недеља Сиропусна. Преподобни Герасим Јордански (Беле покладе))

Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин началствовао је литургијским сабрањем у Храму Пресвете Богородице Тројеручице у Конареву.

6/19. март (Света 42 мученика Аморејска)

Владика је служио Велико пове-
черје са Каноном Светог Андреја
Критског у Манастиру Вујну.

7/20. март (Светих седам свеште-
номученика Херсонских)

Епископ Јустин је служио Литургију
Пређеосвећених Дарова у Светосав-
ском храму у Краљеву.

10/23. март (Свети мученик Ко-
драт Коринтски и остали; Свети Те-
одор Комоговински – Теодорова су-
бота)

Поводом славе придворног Паракли-
са Светих 40 мученика севастијских
Епископ је служио Свету Архијерејску
Литургију у епископском двору у
Краљеву. У наставку је уследило бла-
госиљање и резање славскога колача.

11/24. март (Недеља прва поста –
Чиста – Православља; Свети Софро-
није, Патријарх јерусалимски)

Епископ Јустин је началствовао
евхаристијским сабрањем у Храму
Светог Саве у Краљеву, уз саслужење
братства храма.

17/30. март (Преподобни Алексије
човек Божји)

Епископ жички Г. Јустин служио је
Свету Архијерејску Литургију у Ма-
настиру Вујну.

18/31. март (Недеља друга поста –
Пачиста; Спомен Светог Григорија
Паламе; Свети Кирило Јерусалимски)

Свету Архијерејску Литургију
Светог Василија Великог, Преосвеће-
ни је служио у Храму Светог Саве у
Краљеву. Том приликом Владика је
рукоположио косјерићког ђакона Јо-
вана Стевановића у чин презвитера.

25. март/7. април (Недеља трећа
поста – Крстопоклона; Благовести
Пресвете Богородице)

У Манастиру Благовештењу ка-
бларском Епископ жички Г. Јустин је
началствовао евхаристијским
сабрањем поводом манастирске сла-
ве. Након читања заамвоне молитве
Преосвећени је осветио кољиво и
пререзао славски колач.

1/14 април (Недеља четврта поста – Средопосна; Преподобна Марија Египћанка)

Његово Преосвештенство Г. Јустин је служио Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Жичи.

6/19. април (Свети Евтихије, Патријарх Цариградски (Друго Бденије))

Владика је узео учешће у служењу Другог бденија пете седмице Великог поста у Храму Светог Саве у Краљеву, које се богослужи у част Мајци Божијој.

8/21. април (Недеља пета поста – Глвна; Свети апостоли Иродион, Агав, Руф и други)

Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете Тројице у Краљеву. Том приликом Епископ је рукоположио дипломираног теолога Ненада Петровића из Краљева у свештени чин ђакона.

14/27. април (Свети Мартин Исповедник, Епископ римски; Васкрсење Лазарево – Лазарева субота (Врбица))

Поводом славе Храма Светог четвородневног Лазара у насељу Жичи Господин Јустин је началствовао Светом Архијерејском Литургијом. По заамвној молитви је уследило благосиљање и резање славскога колача.

15/28. април (Недеља шеста поста – Цветна; Улазак Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети)

Преосвећени Владика је началствовао евхаристијским сабрањем у Храму Живоносног Источника Пресвете Богородице у Врњачкој Бањи.

19. април/2. мај (Велики четвртак (Велико бденије))

Свету Архијерејску Литургију Светог Василија Великог Преосвећени је служио у Храму Светог Саве у Краљеву.

22. април/5. мај (Недеља Светла; Васкрсење Господа Исуса Христа – Васкрс)

Пасхално Јутрење и поноћну Свету Архијерејску Литургију Владика је служио у Саборном храму Светог Саве у Краљеву уз саслуживање архијерејских помоћника: архимандрита Дамјана (Цветковића) и братства храма.

✦ ✨ ✦

23. април/6. мај (Васкрсни понедељак; Свети великомученик Георгије - Ђурђевдан)

На Васкршњи понедељак Епископ жички Г. Јустин је началствовао евхаристијским сабрањем у Саборном храму у Сарајеву поводом просла-

вљања Светог Великомученика и Победоносца Георгија, крсне славе Митрополита добробосанског Г. Хризостома.

✦ ✨ ✦

24. април/7. мај (Васкрсни уторак)
Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Г. Јустин служио је Све-

ту Архијерејску Литургију у Манастиру Жичи, поводом празновања новојављеног светитеља наше Свете Цркве, Светог Николаја Охридског и Жичког.

24. април/7. мај (Спаљивање моштију Светог Саве на Врачару – Источни петак)

Епископ жички Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Краљеву, поводом прославе Светога Саве, заштитника храма и васцелог рода српског. Епископу су саслуживали свештенослужитељи из разних крајева наше Епархије, уз присуство монаштва и верног народа Божијег. Славље је улепшано рукоположењем ђакона пожешког Дарка Глукчевића у чин свештеника. У наставку је уследило благосиљање кољива и резање славскога колача.

29. април/12. мај (Недеља друга – Томина; Свети Василије Острошки Чудотворац)

У Храму Светог Василија Острошког у Кованлуку, Преосвећени Епископ жички Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију поводом храмовне славе. Након читања заамвоне молитве Владика је осветио кољиво и пререзао славски колач.

1/14. мај (Свети пророк Јеремија)

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве започео је 14. маја 2024. године Светом Архијерејском Литургијом којом је, у Спомен Храму Светог Саве на Врачару са почетком у 9 часова, началствовао Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије. На патријарашкој Литур-

гији Патријарху је саслуживао Епископ жички г. Јустин са браћом Архијерејима.

6/19. мај (Недеља трећа – Мироносица; Свети праведни Јов; Пренос моштију Светог Саве Српског)

Поводом славе храма Његово Преосвештенство Епископ жички господин Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Преноса моштију Светог Саве у Бајиној Башти. Том приликом Владика је одликовао протојереја Горана Милинковића правом ношења напрсног Крста за дугогодишњи предани рад у пастирској служби. Након резања славскога колача Епископ је граматом добратора одликовао господина Бранка Митровића из Бајине Баште.

9/22. мај (Пренос моштију Светог оца Николаја; Свети пророк Исаија; Свети мученик Христофор)

На празник Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског, храмовне славе Манастира Жежевице, Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин началствовао је Светом Архијерејском Литургијом. По заамвној молитви, Епископ је пререзао славски колач.

11/24. мај (Свети Кирило и Методије)

Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Саве у Краљеву. У свештени чин ђакона Владика је рукоположио дипломираног мастер теолога Ђорђа Чоловића из Чачка.

13/26. мај (Недеља четврта – Раслабљеног; Света мученица Гликерија)

Епископ жички је началствовао евхаристијским сабрањем у Светосавском храму у Краљеву. У току Литургије дипломирани теолог Марко Милошевић из Чачка рукоположен је у чин ђакона.

15/28. мај (Преподобни Пахомије Велики; Свети Ахилије Лариски)

На дан храмовне славе у Ариљу, Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Јустин служио је Свету Архијерејску Литургију. У продужетку евхаристијског сабрања уследило је резање славскога колача.

Приредио:
Ђакон Стефан Симић

